

Eeva Mattila ja Päivi Salminen

Kadotettu käyttäjäryhmä

Millaisia kirjastopalveluja 16 – 19 -vuotiaat porilaiset nuoret
haluaisivat?

Opinnäytetyö

Kevät 2012

Kulttuurialan yksikkö

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijät: Mattila, Eeva ja Salminen, Päivi

Työn nimi: Kadotettu käyttäjäryhmä: Millaisia kirjastopalveluita 16 – 19 -vuotiaat porilaiset nuoret haluaisivat?

Ohjaaja: Haasio, Ari

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 64

Liitteiden lukumäärä: 4

Opinnäytetyömme aiheena oli selvittää, mitä palveluita 16 – 19 -vuotiaat porilaiset nuoret haluaisivat kirjastossa olevan. Tarkoituksena oli kartoittaa mihin suuntaan kirjastojen nuorten palveluja kannattaisi kehittää.

Toteutimme kyselyn kvantitatiivisella menetelmällä luomalla kyselyn, johon nuoret pystyivät vastaamaan kirjaston kotisivujen kautta. Kysely sisälsi monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä sekä asteikkoon perustuvia kysymyksiä. Lähetimme 565 kohderyhmän porilaiselle myös pyynnön vastata kyselyyn. Kysely oli auki 10 päivää ja siihen vastasi 67 nuorta.

Vaikka vastauksia tulikin vähän, saimme käsityksen, että nuoret ovat tyytyväisiä kirjaston nykyisiin palveluihin. Moni kuitenkin oli kiinnostunut myös uusista palveluista ja tapahtumista, varsinkin elokuvailloista. Nuorten vastausten pohjalta teimme kyselylomakkeen Porin kaupunginkirjaston henkilökunnalle. Kysely sisälsi avoimia kysymyksiä ja niihin saatujen vastausten avulla halusimme selvittää mitä mieltä henkilökunta oli nuorten toiveista ja kuinka he suhtautuvat nuoriin. Moni heistä vastasi, että nuorilla pitäisi olla oma tilansa, mutta tällä hetkellä sellaisen toteuttaminen ei ole mahdollista tilanpuutteen takia. Tilanpuutteen vuoksi monet palvelut ja tapahtumatkin ovat hankalia toteuttaa.

Avainsanat: kirjastopalvelut, nuoret, yleiset kirjastot, kehittäminen, Pori

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Library and Information Services

Author/s: Mattila, Eeva and Salminen, Päivi

Title of thesis: The lost user group: What kind of library services would 16 to 19 years old citizens of Pori like to have?

Supervisor: Haasio, Ari

Year: 2012

Number of pages: 64

Number of appendices: 4

In our thesis we were to find out what kind of services 16 to 19 years old citizens of Pori would like their library to have. Pori public library may develop their services to young adults with the help of this research.

We made a customer inquiry, which was available on the website of Pori public library. There were multiple choice questions, open questions and questions based on scale. We also sent requests to 565 young adults to answer the inquiry. The inquiry was open 10 days and we got 67 answers.

Although we had quite few answers, we comprehended that most of the young adults were satisfied with the current services of the library. They were also interested in new services and events. Especially movie evenings were mentioned many times. Based on the answers we got from young adults, we made an inquiry to the staff of Pori public library. There were a few open questions, with which we wanted to know how library staff would responses to the wishes of the young adults. Most of them answered that young adults should have their own department at the library, but because of the lack of space, it's not currently possible. That also makes most of the events and services difficult to implement.

Keywords: young adults, library services, public libraries, development, Pori

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	7
1 JOHDANTO	8
2 MUUTTUVA KIRJASTO.....	10
2.1 Kirjastojen tulevaisuus	10
2.2 Asiakkaat mukaan suunnitteluun.....	10
2.3 Tila on avain.....	11
2.4 Uudella kirjasto-osaamista	12
2.4.1 Näkyvyyttä kirjastoille.....	13
2.4.2 Yhteistyö kunniaan.....	13
2.4.3 Aineistonhallinta.....	14
2.4.4 Musiikkikirjastotyöstä	15
2.4.5 Tiedonhallinnan merkitys	15
3 Nuortenkirjastotyö	17
3.1 Nuortenkirjastotyö yleisesti	17
3.1.1 Nuori asiakkaana	17
3.2 Nuorten palvelut.....	18
3.2.1 Nuorten palvelujen suunnitteleminen	18
3.2.2 Nuorten tilan käyttö.....	19
3.2.3 Nuortenosaston kokoelmatyöstä.....	20
3.2.4 Pelaaminen	22
3.2.5 Tapahtumat ja muu aktiviteetti	24
3.3 Mediakasvatus	24
3.4 Nuortenosaston työntekijät.....	26
4 Porin kaupunginkirjaston palvelut ja tilat nuorille	28
4.1 Porin kaupunginkirjaston työntekijöiden haastattelut.....	28
4.1.1 Nuoret ja kirjasto	28

4.1.2 Nuoret kirjaston tapahtumissa.....	29
4.1.3 Suhtautuminen nuoriin	30
4.1.4 Nuorten huomioiminen palveluiden suunnittelussa	30
5 Kysely 16 – 19 –vuotiaalle nuorille	32
5.1 Tutkimusmetodin valinta	32
5.2 Tutkimuksen aikana kohdattuja haasteita	33
5.3 Taustatiedot	34
5.4 Pääkirjasto lähikirjastoja suositumpi.....	37
5.5 Lainausta ja ajanviete	39
5.6 Mahdollisuuksien kirjasto	41
5.6.1 Jotain vanhaa, jotain uutta?	41
5.6.2 Tilaa lukea ja olla	42
5.6.3 Pelit, koneet ja laitteet.....	44
5.6.4 Katsotaan yhdessä	45
5.6.5 Nuorten huomioiminen palveluja suunniteltaessa	48
5.6.6 Nuoret mukaan suunnitteluun	49
5.7 Kirjastoon on kiva tulla	49
5.7.1 Palvelun nopeus, ystävällisyys ja laadukkuus.....	51
6 Kysely kirjaston työntekijöille.....	53
6.1 Kysely kirjaston työntekijöille.....	53
6.2 Tilaongelma	54
6.3 Tapahtumat.....	54
6.3.1 Elokuvailtoja, peli-iltoja.....	55
6.4 Tiedotus	56
6.5 Nuorten huomioiminen	57
7 Yhteenveto.....	59
LÄHTEET.....	61
LIITTEET.....	64

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Eri-ikäisten vastaajien lukumäärä.	35
Kuvio 2. Kirjasto, jota vastaaja käyttää useimmiten.	37
Kuvio 3. Vastaajan lähikirjasto.	39
Kuvio 4. Mitä vastaaja yleensä tekee kirjastossa.	40
Kuvio 5. Mitä ohjelmia edes osassa kirjaston koneissa pitäisi olla selaimen lisäksi?45	
Kuvio 6. Palvelut, jotka kiinnostavat vastaajia.	47
Kuvio 7. Huomioidaanko mielestäsi nuorten tarpeet riittävästi kirjastossa?	49
Kuvio 8. Onko sinulla kiinnostusta osallistua mukaan kirjaston palveluiden tai tapahtumien suunnitteluun?	49
Kuvio 9. Tunnetko itsesi tervetulleeksi kirjastoon?	51
Kuvio 10. Kuinka nopeasti koet saavasi palvelua kirjastossa? (Esimerkiksi tietopalvelukysymyksissä.)	51
Kuvio 11. Kuinka ystävälliseksi koet saamasi palvelun kirjastossa?	52
Kuvio 12. Kuinka laadukkaaksi koet saamasi palvelun kirjastossa?	52
Taulukko 1. Vastaajien ikä sukupuolen mukaan määriteltynä	35
Taulukko 2. Vastaajien opiskelupaikka iän mukaan.	36
Taulukko 3. Kuinka usein käy kirjastossa (verrattuna missä opiskelee)	36

Käytetyt termit ja lyhenteet

Elektroninen aineisto	Tiedostomuotoista aineistoa, jota luetaan päätelaitteelta.
Genre	Tyylilaji. Kirjallisuudessa erilaisia genrejä ovat mm. fantasia, jännitys ja kauhu.
Kirjavinkkaus	Usein peruskoululaisille suunnattu kirjaston palvelumuoto, jossa kirjavinkkaaja suosittelee ikäryhmälle sopivia kirjoja.
Lukulaite	Eriyisesti e-kirjojen lukemista varten kehitetty päätelaite.
Manga	Japanilainen sarjakuva.
Mediakasvatus	Kohderyhmää opetetaan ymmärtämään ja tulkitsemaan erilaisia median muotoja.
Myrkkykaappi	1900-luvun puolivälin tienoilla kirjastojen henkilökunnan tiloissa ollut varastokaappi, jonka aineistoa annettiin lainaksi vain täysi-ikäisille asiakkaille.
Nuorkirjastolaiset	Ryhmä kirjastoalan ammattilaisia, jotka ovat huolestuneita kirjastojen tulevaisuudesta ja haluavat kehittää niitä.
Oulunkylän kirjasto	Suomen ensimmäinen konseptikirjasto.
Profiloitu palvelu	Tietylle asiakasryhmälle kohdennettu palvelu, jota suunniteltaessa otetaan huomioon juuri tämän tietyn asiakasryhmän tarpeet
Räiskintäpeli	Pelaaja taistelee vihollisia vastaan erilaisilla aseilla.
Selainpeli	Selaimen kautta pelattava peli, joka vaatii Internet-yhteyden sekä yleensä Flash-sovelluksen.

1 JOHDANTO

Saimme opinnäytetyömme aiheen Porin kaupunginkirjastolta. Poriin on mahdollisesti suunnitteilla kauppakeskuskirjasto, jonka kohdeasiakasryhmä painottuisi nuoriin. Koska nuoret ovat asiakkaina varsin heterogeeninen ryhmä, haluttiin selvittää, millaisia palveluja juuri Porin nuoret tahtoisivat kirjastoon ja miten tyytyväisiä he ovat tämänhetkisiin palveluihin. Haluttiin myös selvittää, millä tavalla nuoret käyttävät kirjaston palveluita ja miten he niitä haluaisivat käyttää.

Tällä hetkellä Porin kaupunginkirjasto ei tarjoa mitään erityisiä palveluita nuorille, eikä heille ole omia tilojakaan. Nuorten kanssa on tehty melko vähän yhteistyötä. Nuorien mielipiteistä ja ajatuksista ei kovinkaan paljoa tiedetä ja sen vuoksi on vaikea lähteä mitään toteuttamaan ennen kuin niistä on jokin käsitys.

Työssämme kerromme aluksi nuortenkirjastotyön nykytilasta. Varsinainen tutkimus painottuu porilaisten nuorten toiveisiin ja mielikuviin kirjastosta. Tehtävämme on selvittää, millaisen kirjaston Porin 16 – 19 -vuotiaat nuoret haluaisivat. Koska Porin kaupunginkirjaston lasten ja nuorten osasto tarjoaa palveluja pikkulapsista yläkouluun viimeiselle luokalle, valikoitui tutkimuksemme kohderyhmä tätä hieman vanhempiin nuoriin, toisin sanoen lukio- ja ammattikouluikäisiin. Tämän ikäiset nuoret ohjataan kirjastossa aikuisten osastolle, mutta heille ei erityisesti järjestetä tapahtumia.

Jotta tutkimus ei jäisi yksipuoliseksi, selvitämme myös, mitkä mahdollisuudet Porin kirjastotyöntekijöiden mielestä olisi vastata nuorten toiveisiin. Kuinka hyvin Porin kirjastotyöntekijät tuntevat alueensa nuorten tarpeet? Tuleeko nuorilta toiveita, joita ei olla aiemmin osattu ajatella?

Haastattelimme teemahaastatteluna Porin kaupunginkirjaston lasten ja nuorten osaston, lehti- ja musiikkiosaston sekä aikuisten osaston työntekijöitä, jotta saisimme kuvan porilaisten nuorten tämän hetkisistä kirjastonkäytön tottumuksista. Aluksi meidän oli tarkoitus haastatella vain lasten ja nuorten osaston henkilökuntaa, mutta koska lasten ja nuorten osasto on suunnattu 15-vuotiaille ja tätä nuoremille asiakkaille, päätimme laajentaa haastattelua myös muille osastoille.

Nuorten kirjastonkäytön tutkimus on toteutettu Webropol-kyselynä 9.11.-20.11.2011. Kyselyyn oli linkki kirjaston Internet-sivuilla sekä Facebook-sivulla. Kyselyä mainostettiin julistein Porin kaupunginkirjastolla, lukioissa ja ammatillisen oppilaitoksen Winnovan yksiköissä. Lähetimme 565 satunnaisotannalla valitulle 16 – 19 -vuotiaalle Porissa asuvalle nuorelle postin kautta pyynnön käydä vastaamassa kyselyyn Internetissä. Otannan saimme väestörekisteristä. Alun perin oli tarkoitus lähettää pyyntö kuudellesadalle nuorelle, mutta osoitetarroja liimatesamme huomasimme joidenkin osoitteiden tulostuneen kahteen tai useampaan kertaan, joten jouduimme karsimaan yhteensä 35 yhteystietoa pois. Saimme kuitenkin vain 67 vastausta.

Kirjastotyöntekijöiden mielipiteitä kartoitettiin sähköpostikyselynä. Heille lähetettiin kyselylomake kirjaston sähköpostilistan kautta. Kysely lähetettiin kaikille Porin kirjastotyöntekijöille.

2 MUUTTUVA KIRJASTO

2.1 Kirjastojen tulevaisuus

Kirjastot ovat suurten muutoksien edessä. Vaikka joillakin tuntuu vielä olevan mielikuva pölyisestä kirjavarastosta, on onneksi yhtä moni tuntunut sisäistäneen kirjaston alati muuttuvana ympäristönä, jonka tarkoitus on kuitenkin sama kuin ennen; tarjota ihmisille yhtäläiset mahdollisuudet tietoon. Tavat ovat vain muuttuneet niistä ajoista, kun kirjastossa vallitsi syvä hiljaisuus ja tiettyjä kirjoja ei saanut kuin kirjastonhoitajan takana olevasta myrkkyykaapista, jos kehtasi pyytää.

Nykyään kirjastoissa tapahtuu, niissä kohdataan ja pelataan. Kirjastojen rooli kohtaustapaikkana tuntuukin korostuvan entisestään, kun tulevaisuuden kirjastoista puhutaan.

”Erityisesti 2010-luvulla on alkanut muutos, jossa visiona on rajaton kirjasto” (Berndtson 2009, 6). Kaikkein idealistisimmilla tasolla kirjasto olisi kaikenikäisten toimintatanner, joka sujahtaa paikkana mukavasti jonnekin kodin ja työpaikan tai koulun väliin. Sieltä saa tietoa, sinne voi mennä tapaamaan muita samanhenkisiä ihmisiä ja siellä voi oppia uudenlaisia näkökulmia. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä ja on enemmän vuorovaikutuksissa asiakkaidensa kanssa.

Mutta mikäli kirjastot eivät pysty todistamaan merkitystään yhteiskunnassa tarpeeksi vakuuttavasti eivätkä pysy yhteiskunnan muutoksissa mukana, vaarana on, että määrärahoja supistetaan. Kirjastoja tultaisiin lakkauttamaan radikaalisti ja palvelujen laatu heikkenisi huomattavasti. Meillä ei olisi enää maailman parasta kirjastolaitosta.

2.2 Asiakkaat mukaan suunnitteluun

Jotta kirjastot voisivat jatkaa menestyksekkäästi toimintaansa, tulisi niiden ottaa eri käyttäjäryhmiensä tarpeet huomioon. Kirjastotyöntekijöiden tulee kyetä toimimaan eri-ikäisten käyttäjien kanssa, vaikka tietenkin voi yrittää hakeutua työskentelemään osastolle, joka palvelee vain tiettyä ikäryhmää.

Usein huomaa, että vaikeimmaksi ikäryhmäksi mielletään juuri nuoret. Kirjastolla on palveluita lapsille ja aikuisille, mutta nuoret jäävät vähälle huomiolle eikä heille oikein osata tarjota mitään. Nuoret käyttävät kirjastoa usein kokoontumistilana, mikä saattaa aiheuttaa ristiriitaisia tilanteita kirjaston henkilökunnan kanssa, sillä nuorten käyttö nähdään usein häiritseväksi. (Alameri-Sajama, 2007. 12-13.)

Kirjastohenkilökunnan tulisikin rohkaistua ottamaan enemmän kontaktia asiakkaisiinsa. Kirjaston tiloja ja palveluita voitaisiin kehittää paremmin asiakkaiden tarpeita ajatellen, kun asiakkaat tunnetaan. Tämä on tietenkin vaikeampaa suuremmissa kirjastoissa, mutta esimerkiksi pienet lähikirjastot voisivat hyvin erikoistua asiakaskuntansa mukaan. Kulttuuritausta, ikä, mielenkiinnonkohteet ja moni muu tekijä vaikuttaa paljon siihen, mitä ihmiset hakevat kirjastosta. Mitä enemmän kirjastot tietävät asiakkaidensa tavoista toimia sekä heidän tiedon tarpeistaan, sitä varmemmin kirjastopalveluita kehitetään oikeaan suuntaan (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 17). Kirjasto on kuitenkin olemassa ensisijaisesti asiakkaitaan varten, eikä mitään kirjastopalvelua pitäisi kehittää ennen kuin ymmärretään sen käyttäjä.

Tietenkin uudistukset saattavat usein ärsyttää asiakkaita, mitä esimerkiksi Helsingin Oulunkylän lähikirjastoa koskevista kirjoituksista voi päätellä (ks. esim. Silvonnen, M. 2011). On todella hankalaa miellyttää kaikkia asiakkaita ja se tuokin paljon haasteita kirjastotilojen ja -palveluiden suunnitteluun. Onneksi uudistuksiin usein totutaan ja alkumutinoiden jälkeen keskustelu uudistuksista laantuu. Ehkä pian huomataan jo, että niistä on paljon iloakin.

2.3 Tila on avain

Tulevaisuudessa kirjaston merkitys tilantarjoajana tulee korostumaan, kun aineistot siirtyvät yhä enemmän kirjaston seinien ulkopuolelle. Kirjasto on kohtaamis- ja tapahtumapaikka, jossa on mahdollisuus monenlaiseen erilaiseen toimintaan. Edelleen se kuitenkin tarjoaa myös tilat hiljaisuudelle ja keskittymiselle. (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009. 14-15; Leisti & Marsio 2008. 39.)

Kirjaston yksi tärkeimmistä tehtävistä on tarjota palveluita ja tapahtumia kaikille toimintaympäristönsä asukkaille, mutta usein ongelmaksi tulee tilojen rajallisuus. Esimerkiksi yksi keskeisimmistä syistä Helsingin kaupunkikirjaston rakentamiseen on Helsingin kirjastojen nykyisten tilojen pienuus. Tilojen ahtaus ei ole voinut mahdollistaa kovin laajamittaista ja monipuolista tarjontaa toiminnoista ja tapahtumista. (Leisti & Marsio 2008, 11.)

Koska fyysiset aineistomäärät tulevat todennäköisesti vähenemään, tulee kirjastoihin enemmän tilaa. Painopiste siirtyy aineiston säilytyksestä erilaisiin toimintoihin, joiden keskeisin toimija on käyttäjä itse (Berndtson, M. 2009, 6).

Eri-ikäisten ihmisten sovittaminen samaan tilaan voi koitua ongelmalliseksi varsinkin pienemmissä kirjastoissa, ja usein äänieristykseen on hyvä kiinnittää huomiota kirjastotiloja suunniteltaessa. Esimerkiksi nuorten meluisuus voi häiritä vanhempia asiakkaita.

2.4 Uudenlaista kirjasto-osaamista

Koivun artikkelissa (2010, 13-14) nuorkirjastolaiset kritisoivat kirjastoissa vallitsevaa asennetta; asioita ei haluta muuttaa ja yhteistyökyvyssä on puutteita. Yhteistyökyvyttömyys ja keskinäinen kilpailu kirjastojen välillä vaikuttaa melko huonolta lähtökohdalta tulevaisuuden kirjastojen kannalta. Esimerkiksi Helsingin keskustakirjastoa koskevassa raportissa (Metropolin sykkivä sydän, 2009. 34.) nähdään uusi Keskustakirjasto ”kaikkien suomalaisten kirjastona”, jonka olisi tarkoitus palvella kansalaisia paikasta ja ajasta riippumatta. Samalla korostetaan myös yhteistyön tärkeyttä koko Suomen kirjastoverkon kanssa. Ideanahan yhtenäinen kirjastoverkko olisi upea, mutta sen toteutus voi olla vaikeaa. Kirjastotyöntekijöiden ajatukset ja ideologia työstä voi vaihdella huomattavastikin. Jotkut ovat valmiita ottamaan avosylin uudistukset vastaan, toiset taas haluavat kirjastojen pysyvän entisen kaltaisina passiivisinä toimijoina.

2.4.1 Näkyvyyttä kirjastoille

Kirjastojen olisi hyvä oppia markkinoimaan palveluitaan innovatiivisemmin, eikä luottaa siihen, että ihmiset kyllä tietävät, mikä kirjasto on. Aktiivinen tiedottaminen ja markkinointi mahdollistaisivat sen, että asukkaat olisivat entistä tietoisempia kirjaston palveluista. Siinä henkilökunta toimii avaintekijänä. (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 13; Leisti & Marsio 2008, 32.)

Henkilökohtainen palvelu niin fyysisissä tiloissa kuin verkossakin tulee varmasti olemaan yksi kirjaston valttikorteista tulevina vuosina (Berndtson 2009, 6). Kirjastojen tulee olla siellä missä asiakaskin – oli se sitten verkossa tai kirjastossa. Aika muuttaa ihmisten tapoja lukea ja kirjoittaa, ja kirjastojen tulee pysyä noiden muutosten mukana (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 19).

Tulevaisuudessa tosin ei välttämättä enää riitä se, että kirjastotyöntekijä istuu tiskin takana muodollisesti pätevänä. Jotta kirjasto pysyisi ajanmukaisena, olisi henkilökuntaa kouluttaessa otettava huomioon työntekijöiden sosiaaliset taidot sekä kyky kohdata asiakas. Oppia voisi ottaa eri liiketoiminnan osa-alueilta. (Nummela 2009, 48.)

Kirjastotyöntekijä edustaa kirjastoa omalla olemuksellaan. Hyväntuulisuus ja halukkuus palvella asiakkaita ovat missä tahansa asiakaspalvelijalta toivottuja ominaisuuksia. Olisi pyrittävä siihen, että jokainen kirjastokäynti on asiakkaalle mieluisa ja saa hänet palaamaan uudelleen. Mikäli asiakkaalle syntyy negatiivinen kuva kirjastosta, on se aina kirjastolta pois. Kirjastotkin voivat hyvin tehdä markkinointitempauksia. Usein esteeksi nousee raha, mutta viitseliäisyydellä ja kekseliäisyydellä saa jo aikaa paljon. On aina askel kohti voittoa, kun saadaan yksikin asiakas tekemään mutkan matkaan ja poikkeamaan kirjastoon.

2.4.2 Yhteistyö kunniaan

Yhteistyön merkitys kasvaa tulevaisuudessa, ja pyrkimyksenä on, että kirjastot verkostoituisivat keskenään yhä enemmän. 1980-luvulta lähtien on pyritty rakentamaan yhteisiä järjestelmiä ja aineistotietokantoja, ja niiden hyödyt näkyvät; pal-

veluiden saatavuus, laatu ja kustannustehokkuus ovat parantuneet (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 16–17). Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla toimii Helsingin, Vantaan, Espoon ja Kauniaisten kirjastot yhdistävä HelMet-kirjastoverkko ja Satakunnassa puolestaan koko maakunnan kirjastot kattava Satakirjastot-aineistotietokanta.

Erilainen yhteistyö myös muiden hallintokuntien ja toimijoiden kanssa voi kantaa hedelmää. Lainausta Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 –julkaisusta (2009):

Vuoropuhelu ja asukkaiden kanssa yhdessä tekeminen, esimerkiksi ammatti-, harrastaja- ja opiskelijaryhmien kanssa opastaa kirjastoja tuntemaan heterogeenisen käyttäjäkunnan moninaista arvopohjaa, tapoja toimia sekä tiedon tarpeita.

Parhaimmillaan kirjastot voisivat siis kehittää profiloituja palveluita juuri omia asiakkaitaan ajatellen.

2.4.3 Aineistonhallinta

Aineistot ja kirjastossa käytettävien laitteiden käytön maksuttomuus tulevat varmasti säilymään jatkossakin (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 16). Aineistojen muoto tulee sen sijaan muuttumaan jonkin verran. Tulevaisuudessa fyysisten kokoelmien osuus kirjaston lattia-alasta saattaa olla vain 25 %. Siitä jäljelle jäänyt tila on tarkoitettu erilaiseen toimintaan (Haavisto 2009, 11). Kokoelmat siis laajenevat niin sanotusti kirjaston seinien ulkopuolelle eli verkkoon, josta ne ovat tavoitettavissa mihin vuorokauden aikaan tahansa. Siksi perinteistä aineistonvalintaa ei suoriteta enää samassa mittakaavassa kuin aiemmin. (Berndtson 2009, 6.)

Todennäköisesti kaunokirjallisuus tulee säilymään pisimpään perinteisessä muodossaan, kun taas tietokirjallisuus ja musiikki on pääasiassa elektronista aineistoa (Harju 2009, 14). Nämä asiat kuitenkin riippuvat aivan esimerkiksi siitä, kuinka kansalaiset alkavat käyttää lukulaitteita, joten yhteiskunnan muutoksia on hyvä seurata tarkkaan.

Tulevaisuudessa kirjastot voisivat mahdollisesti digitoida myös omia paikallisia aineistojaan (Baer 2011, 8). Materiaalin formaatti vaikuttaa oleellisesti lainattavuuteen sekä tilankäyttöön. Digitoimalla paikallisia aineistoja mahdollistettaisiin paikallisen kulttuurin arkistointi, säilyvyys, käytettävyys ja jaettavuus.

2.4.4 Musiikkikirjastotyöstä

Musiikkiformaatit ja jakelukanavat ovat nykyään jatkuvassa muutoksessa. Muutos on suurinta Internetissä niin kaupallisilla kuin avoimillakin jakelukanavilla. Tämä voi aiheuttaa epävarmuutta kuluttajassa. Viime aikoina on keskusteltu paljon musiikkiaineiston säilyttämisestä tai tarpeettomuudesta kirjastoissa. (Dammert 2011, 9-10.) Kuitenkin vielä tässä vaiheessa, kun musiikkia kirjastossa on, voisivat kirjastot korostaa vahvuuttaan aineiston saatavuudessa.

Uutta musiikkia aktiivisesti kuunneltavakseen etsivät asiakkaat tuntevat usein harastuneisuutensa takia musiikkimaailman tapahtumakentän niin hyvin, että kirjastoilla ei ole välttämättä resursseja pysyä perässä. Internetin tietomäärä on kuitenkin niin valtava, että mikäli asiakas haluaakin löytää kiinnostavaa musiikkia yksinkertaisesti selailemalla, voi siihen kulua paljon aikaa. Tällöin apu voikin löytyä kirjastosta. Vaikka kirjastojen aineisto onkin huomattavasti Internetin aineistoa rajatumpaa, on se myös selkeämmin luokiteltua ja dokumentoitua. Kirjastot myös tuovat tiedonhakuun täsmällisyyttä. (Dammert 2011, 9-10.)

2.4.5 Tiedonhallinnan merkitys

Trivettin ja Johnsonin artikkeli (2011) ei ennusta kovin valoisaa tulevaisuutta kirjastoalan työntekijöille. Kirjoittajien mielestä kirjastoammattikunta tulee katoamaan, kun kansalaiset osaavat tulevaisuudessa ladata itse kirjat tietokoneilleen ja etsiä haluamansa Internetistä.

Tietenkin tämä on yksi uhkakuvista, mutta Kirsti Kekki (2011) tuo esiin toisenlaisen puolen asiasta:

Internet on tuonut mukanaan harhakuvan helposta tiedonhausta. Mahdollisuuksia tulee tietoteknologisten muutosten myötä koko ajan lisää, mutta samalla suurten väestönosien valmiudet ottaa hyöty näistä heikkenevät. Kirjastotyöntekijä liikkuu joustavasti sekä analogisten että digitaalisten sisältöjen parissa.

Vaikka Trivett ja Johnson ovat osin oikeassa sen suhteen, että ihmiset varmasti käyttävät yhä enemmän Internetiä tiedonhankinnan välineenä, he eivät silti ole ottaneet huomioon sitä tiedon määrää, jonka Internet sisältää ja tulee sisältämään eivätkä sitä, kuinka tavallinen kansalainen osaa hakeutua juuri oikean tiedonlähteen pariin. Oikean tietokannankaan löytyminen ei silti aina riitä, koska hakulausekkeen muotoilu on usein jo oma haasteensa.

Lähivuosina kirjastojen yksi tärkeimmistä tehtävistä tuleekin olemaan kansalaisten opastaminen tiedonhallintataitoihin. Tämän myötä korostuu entisestään kirjastojen henkilökunnan ammattitaito. Kirjastotyöntekijän tulee todella osata käyttää sekä painettuja että digitaalisia sisältöjä sekä pysyä mukana kehityksen uusissa virtauksissa (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 13).

Tiedonhallintataitojen opettaminen ei aina tarkoita yksinomaan tiedon hakua tai hallintaa. Esimerkiksi Entressen kirjastossa on järjestetty iPad- ja älypuhelinpajoja, joissa tutustutetaan asiakkaat kyseisiin laitteisiin (Entressen kirjasto 2011). Kirjasto voi siis tarjota myös apua uusien tietoteknologisten laitteiden hallinnassa.

Tästä voisikin siis päätellä, että tiedonhallintataitojen opastamisen merkitys vain kasvaa kirjastoissa sen sijaan, että se osa-alue katoaisi kokonaan kirjaston tehtäväkentästä.

3 Nuortenkirjastotyö

3.1 Nuortenkirjastotyö yleisesti

Nuortenkirjastotyöhön on viime vuosina alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota. Nuoret ovat ryhmänä monissa kirjastossa väliinputoajia. Palveluita on lapsille ja aikuisille, mutta nuoret palloilevat jossakin näiden välimaastossa eikä heille välttämättä ole osattu suunnata mitään erityisiä palveluita. Kirjaston henkilökunnan saattaa olla jopa vaikea lähestyä heitä ja joissakin kirjastoissa nuoret saattavat tuntea olonsa jopa epätervetulleiksi.

Varsinkin pääkaupunkiseudun kirjastoissa on nuoriin alettu kiinnittää enemmän huomiota. Espoon kaupunginkirjasto on toiminut tässä edelläkävijänä monella tapaa Leppävaaran sekä Keski-Espoon (ehkä paremmin tunnettu Entressen kirjastona) aluekirjastoissa.

3.1.1 Nuori asiakkaana

Nuoret käyvät kirjastossa keskimäärin kerran pari kuukaudessa. Tytöt ovat poikia ahkerampia kirjaston käyttäjiä, kun taas maalla asuvat nuoret käyvät kirjastossa useammin kuin kaupungissa asuvat. Viimeisen 20 vuoden aikana erityisesti nuorten keskuudessa kirjojen lukeminen on vähentynyt, vaikka silti nuoret ja nuoret aikuiset lukevat enemmän kuin keski-ikäiset ja ikääntyneet. On tutkittu myös, että varsinkin äidin suhtautuminen lukemiseen vaikuttaa myös lapsen lukuintoon (Hokka-Ahti 2009, 19.)

Nuoria on yhtä monenlaisia kuin aikuisiakin. Yhteiskunnallisesti nuoruus on ilmiönä muuttunut niin, että entisten alakulttuurien tilalle on tullut joukko heterogeenisiä pienryhmiä (Jäppinen 2008, 30). Valitettavasti usein äänekkäin nuorisoryhmä saa monet ajattelemaan, että kaikki nuoret käyttäytyvät samalla tavalla (Hokka-Ahti 2009, 19).

Kaikkia nuoria ei välttämättä kiinnosta lukeminen, ja siksi kirjastot ovat alkaneet miettiä muunlaisia palveluita, joita tarjota niille nuorille, joita kirjat eivät välttämättä kiinnosta.

3.2 Nuorten palvelut

3.2.1 Nuorten palvelujen suunnitteleminen

Nykyään on olemassa paljon erilaisia virikkeitä, jotka kilpailevat kirjaston kanssa nuorten huomiosta. Nuorten hakeutuminen kirjaston asiakkaaksi jälleen myöhemässä elämänvaiheessa ei enää ole itsestään selvää kuten ennen. Kirjastosta voisi kuitenkin hyvin tulla luonteva osa nuorten elämää, mikäli tilat ja palvelut vain osataan suunnitella nuorille sopiviksi. Toimintoja suunniteltaessa on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon se, että eri-ikäisillä nuorilla on hyvin erilaiset tarpeet ja unelmat. (Leisti & Marsio 2008, 24.)

Eräs tärkeimmistä kysymyksistä nuorten tiloja ja palveluita suunniteltaessa onkin se, että kuinka saamme nuoret aikuiset käyttämään kirjastoa myös tulevaisuudessa (Håkansson, Claesson & Gullstrand 2008.).

Opetusministeriön Kirjastopolitiikka 2015–julkaisussa (2009, 14) sanotaan nuorten palvelujen kehittämisestä seuraavasti:

Kirjasto on onnistunut, jos se pystyy muokkaamaan toimintaansa ja palvelujaan nuorten käyttäytymistapojen ja tarpeiden mukaan. Yhdessä nuorten kanssa ja hyödyntämällä kirjastojen sisältöjen tuntemista löydetään uusia tapoja kehittää erilaisia palveluita.

Espoon Entressen kirjastossa on otettu huomioon erityisesti kaksi kohderyhmää: nuoret ja maahanmuuttajat. Kohderyhmien valinnassa on otettu huomioon kirjastonkäyttäjien taustat ja sen perusteella kehitetty palveluita, jotka palvelevat juuri Entressen kirjaston käyttäjiä. Molemmat kohderyhmät ovat hyvin löytäneet kirjaston ja käyttävät sen palveluita ahkerasti aina kirjaston avajaisista lähtien. (Jussila 2009, 12.)

Entressen kirjasto on nuorten keskinäinen kohtaamispaikka. Se on kirjasto, jossa saa pitää ääntä. Kirjastossa aikuinen on myös läsnä nuorille ja heidän mielipiteitään kuunnellaan. (Jussila 2009, 12.) Kun kirjaston henkilökunta luo nuoriin luontevan ja vuorovaikutteisen suhteen, se edesauttaa esimerkiksi juuri kirjaston palveluiden suunnittelua.

Suoraan nuorilta kysyminen ei kuitenkaan välttämättä tuo haluttuja tuloksia, sillä nuoret saattavat usein vastata niin kuin he olettavat kysyjän haluavan heidän vastaavan. Järjestämällä esimerkiksi erilaisia työpajoja kirjastossa on helpompi lähestyä nuoria ja avata heidän mieliään uudentlaisille ideoille. (Håkansson ym. 2008.)

Kirjastojen tulisi rohkeasti kokeilla uusia ideoita eikä pelätä niiden epäonnistumista (Håkansson ym. 2008). Epäonnistuminenkin antaa usein informaatiota, jota ei aiemmin ole osannut ottaa huomioon ja näin sitä osaa käyttää hyväksi seuraavissa projekteissa.

Monet nuoret eivät myös ole tietoisia palveluista, joita kirjasto heille tarjoaa. Siksi olisikin hyvä panostaa myös markkinointiin. Laittamalla esimerkiksi mainoksia paikkoihin, jossa nuoret viettävät paljon aikaa, saattaa jo houkutella heitä kirjastoon. (Guidelines for Library Services: For Young Adults 2006, 8.)

3.2.2 Nuorten tilan käyttö

Kirjastojen merkitys kohtaamispaikkoina tulee korostumaan tulevaisuudessa (Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 2009, 14–15). Kaikilla kirjastoilla ei kuitenkaan ole erillisiä tiloja nuorille vaan usein nuortenosasto on lastenosaston kanssa samassa tilassa. Nuoret kuitenkin ansaitsisivat oman tilansa kirjastossa.

Espoon kaupunginkirjasto on monella tapaa toiminut edelläkävijänä nuortenkirjastotyössä. Esimerkiksi Espoon Leppävaaran aluekirjastossa oleva Pointti on Suomen ensimmäinen erillinen nuortenosasto kirjastossa. Nuortenosaston suunnittelussa on hyvä tiedostaa, ettei kaikkia nuoria kiinnosta lukeminen, vaan ensisijaisesti nuoret etsivät paikkaa, jossa voi viettää aikaa. (Jäppinen 2007, 22.) Kirjastojen nuortenosastot ovat nuorille puolueetonta maaperää, jonne jokainen on tervetullut, oli hän millainen tahansa. (Alameri-Sajama 2007, 12-14.)

Nuortenosaston sijainnillakin on merkityksensä. Esimerkiksi se kuinka häiritseväksi muu kirjaston asiakaskunta ja kirjaston työntekijät pitävät nuorten toimintaa, vaikuttaa jo osaston sijoitteluun. (Alameri-Sajama 2007, 15.) Osaston suunnitteluun olisikin hyvä paneutua kunnolla. Erityistä huomiota pitäisi kiinnittää valaistukseen sekä esteettömyyteen (Håkansson ym. 2008, 2).

Ruotsissa toteutettiin 2020 Mars Express -projekti, jossa oli tarkoitus löytää keinoja saada lapset ja nuoret mukaan kirjaston tilojen suunnitteluun. Yhteistyö Ruotsin yliopistojen kanssa oli tärkeässä roolissa projektin aikana. Esimerkiksi Ruotsin Uddevallan kunnan yleinen kirjasto halusi tehdä nuortenosastostaan nuorten tarpeille sopivammaksi ja vastaanottavaisemmaksi. Paikalle kutsuttiinkin ryhmä nuoria miettimään millaisia tarpeita heillä on ja millaisen sisustuksen he haluaisivat kirjastoon. Näiden perusteella saatiin ammattilaisten avustuksella luotua nuorille oma tila, joka on juuri heidän näköisensä. (Håkansson ym. 2008.)

3.2.3 Nuortenosaston kokoelmatyöstä

Nuorien kiinnostuksenkohteet, kypsyys, tarpeet ja kyvyt vaihtelevat hyvin paljon ja kirjastojen tulisi ottaa huomioon nämä asiat kokoelmatyössään. Erityistä huomiota tulisikin kiinnittää nuoriin, joilla on joku erityistarve ja jotka kuuluvat johonkin vähemmistöön. Kokoelman tulisikin sisältää laaja valikoima erilaisia formaatteja aina kirjoista tietokoneohjelmiin. (Guidelines for Library Services: For Young Adults 2006, 5.)

Nuorten kirjojen kokoelmat saattavat vielä monessa kirjastossa olla sekalainen kokoelma niin uusimpia nykyaikaan sijoittuvia kuin menneiden vuosikymmenten klassikoita. Kokoelman tulisi kuitenkin elää aikansa mukana. (Alameri-Sajama 2007, 120.) Kolmekymmentä vuotta sitten nuorten suosiossa ollut kirjasarja ei yleensä herätä mielenkiintoa nykyajan nuorissa. Kieli ja maailma ovat muuttuneet vuosien saatossa niin, että ennen suositut kirjasarjat ovat auttamattomasti vanhentuneita. (Alameri-Sajama 2007, 122.) Hyvä nuortenosaston kokoelma onkin sellainen, joka ei sisällä montakaan ennen nuorten syntymävuotta painettua teosta (Alameri-Sajama 2007, 125).

Parhain tapa kehittää nuortenosaston kirjakokoelmaa olisi seurata aikaansa ja hankkia ja pitää vain sellaista materiaalia, mikä kiinnostaa nuoria. Radikaalitkin poistot ovat silloin tarpeen, kun kokoelma ei vastaa enää nuorten makua.

Alameri-Sajama (2007, 125) kutsuu Espoon nuortenosaston kokoelmia murto-vesikokoelmiksi. Tämä tarkoittaa, että ne sisältävät lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä aikuisten kirjallisuutta. Näin kokoelmasta löytyy sekä helppolukuista kirjallisuutta että haastavampaakin lukemista. Nuortenosastolle onkin pyrittävä rakentamaan kokoelma, josta nuoret voivat löytää itselleen iloa niin hyvinä kuin huonoina päivinä (Alameri-Sajama 2007, 126).

Hyviä keinoja houkuttaa nuorten lukuinto esiin on esimerkiksi laittaa kirjat järjestykseen genreittäin tai sitten lajitella ne erilaisten värikoodien alle (Alameri-Sajama 2007, 123). Tällöin kynnys mennä tutkimaan kirjaston kokoelmia voi laskea sellaisilla nuorilla, jotka eivät normaalisti lue tai niille, jotka normaalisti vain poikkeavat katsomaan uutuushyllyn.

Elokuvien hankinta on eräs kirjaston kokoelmatyön haastavimpia tehtäviä. Joissain kirjastoissa saatetaan vielä ajatella, että riittää, kun hankitaan lasten elokuvia, mutta olisi ehdottoman tärkeää perustaa myös nuorille oma elokuvakokoelmansa. (Leppinen 2007, 113.) Lisäksi lasten ja nuorten elokuvat olisi hyvä sijoittaa eri paikkoihin osastolla, sillä ne usein myös sisällöllisesti poikkeavat toisistaan. Nuorten elokuvissa saattaa olla jo huomattavan paljon enemmän esimerkiksi väkivaltaa, joka ei sovi aivan pienimpien lasten silmille. Kirjaston on tunnettava vastuuta siitä, ettei aivan sopimatonta materiaalia päädy lasten käsiin, vaikka tietenkin vastuu on viime kädessä vanhemmilla. (Leppinen 2007, 116.)

Kirjojen valinnassa ollaan yleensä hyvin tarkkoja, mutta elokuvien suhteen vaatimustasot saattavat madaltua huomattavasti. Saatetaan ajatella, etteivät nuoret halua katsoa kuin viihdeellisiä elokuvia, ja tällöin kirjastoon valitaan vain muutamia pinnalla olleita elokuvia. Viihdepainotteisissa elokuvissa ei sinänsä ole vikaa, mutta on väärin kuvitella, etteivät nuoret hae elokuvilta muuta. Monet kaipaavat usein myös syvällisempää ja laadukkaampaa katsottavaa. (Leppinen 2007, 114.)

Leppisen (2007, 114) mielestä onkin juuri kirjaston tehtävä tuoda nuorten tietoisuuteen vähemmän tunnettuja laadukkaita elokuvia. Jokaisesta genreistä olisi hyvä

hankkia ainakin yksi laadukas elokuva. Valinnan tekeminen saattaa viedä aikaa, sillä usein hyvän idean sisältävistä elokuvista on tehty liuta huonoja kopioita. Siksi kiinnostus elokuvaan olisikin yksi tärkeimpiä ominaisuuksia henkilöllä, joka tekee valinnat kirjastolle.

Elokvien tulisi olla tärkeä osa nuortenosaston kokoelmaa. Laadukkuus, aihe ja esteettisyys ovat ominaisuuksia, joita tulisi ottaa huomioon valitessa elokuvia nuorten kokoelmaan. Nämä toki pätevät muuhunkin materiaaliin samalla tavalla. (Lepinen 2007, 117.)

Määrärahojen pienuus on kuitenkin kaikkien kirjastojen keskeisimpiä ongelmia. Suurissa kirjastoissa kysyntä ylittää tarjonnan, kun taas pienemmissä määrärahat alittavat tarpeen. (Alameri-Sajama 2007, 123.) Sen vuoksi ei pystytä hankkimaan kaikkea sitä materiaalia, mitä haluttaisiin ja nuoret saattavat turhautua joutuessaan odottamaan saadakseen haluamansa teoksen. Tämä taas saattaa saada kirjaston näyttämään nuorten silmissä hitaalta ja vanhanaikaiselta laitokselta.

3.2.4 Pelaaminen

Internetin käytön yleistyttyä kirjastoissa alkoi myös kevyiden selainpelien pelaaminen yleistyä. Sen myötä onkin alettu miettiä, voiko pelaamista sallia kirjastossa. Sitä ei ole nähty kovin suotavana toimintana kirjaston tietokoneilla ja sen on ajateltu vievän tilaa ”oikealta tekemiseltä” tietokoneella. Kirjastot ovatkin usein pyrkineet rajoittamaan tai jopa estämään pelien pelaamisen tietokoneilla. (Forsten 2008, 53.)

Pelien pelaamista ei pidetä kovin perinteisenä kirjaston palveluna, joskus ei myös kovin suotavanakaan. Tämä riippuu aivan siitä, kuinka tuttuja pelit ja pelaaminen henkilölle itselle on. Ne, jotka pelaavat itsekin, innostuvat todennäköisesti herkemmin mahdollisuudesta pelata myös kirjastossa. Yleensä pelien voimakas vastustaminen johtuu siitä, että kynnys tutustua uuteen tekniikkaan on suuri ja ennakkoluulot sitä kohtaan ovat voimakkaat (Forsten 2008, 78). Videopelikulttuuri on vielä verrattain nuorta ja se on useiden nuorien suosiossa oleva kulttuurin muoto (Forsten 2008, 53).

Yhdysvalloissa Virginian osavaltiossa sijaitsevan Richmondin kaupungin kirjastossa järjestettiin henkilökunnalle oma peli-ilta, jossa he saivat kokeilla nuorten keskuudessa suosittuja pelejä ja opetella pelaamaan niitä. Ymmärtämällä pelaamisen mielekkyyden he oppivat arvostamaan tätä osaa nuorten kulttuurista. (Guidelines for Library Services: For Young Adults 2006, 10.)

Pelaamisen on tutkittu kehittävän monia taitoja. Pelit ovat harvoin suomenkielisiä, joten niiden pelaaminen kehittää kirjoitus- ja lukutaitoa. Roolipelien suurissa pelimaailmoissa liikkua puolestaan pelaajan kartanlukutaito ja visuaalinen hahmotuskyky kasvavat. Räiskintäpelienkin on todettu kehittävän reaktionopeutta sekä riskinottoa. Nykyään myös sosiaalisten taitojen kehittyminen on noussut yhdeksi pelien hyväksi puoliaksi, koska tiimityöskentely on yleistynyt pelimaailmassa. (Forsten 2008, 62.)

Yhdysvalloissa pelaamisesta on tullut varsin suosittu toimintamuoto nuortenosastoilla. Kirjastoissa on pidetty peli-iltoja ja hankittu pelikonsoleita. (Forsten 2008, 66–67.) Suomessa puolestaan pelaaminen on alkanut vasta pikkuhiljaa yleistyä ja sen mahdollisuuksia saada nuoret käymään enemmän kirjastossa on alettu ymmärtää.

Suomen ensimmäinen pelihuone avattiin syksyllä 2006 Leppävaaran aluekirjaston nuortenosasto Pointtiin. Game pointiksi nimettyyn huoneeseen hankittiin Xbox 360 -pelikonsoli, koska sen pelivalikoima oli tarpeeksi kattava. Peleiksi valittiin sellaisia, jotka sopivat nuorille ja erityisesti moninpelejä suosittiin, koska haluttiin korostaa yhteisöllisyyttä. (Forsten 2008, 72–74.) Nykyään Pointissa on Xbox 360 -pelikonsolin lisäksi Wii- ja Playstation 3 -konsolit ja tietokoneilla on mahdollisuus pelata World of Warcraftia sekä Runes of Magic –roolipelejä (Pelit).

Vuonna 2009 avatussa Entressen kirjastossa on myös oma pelihuoneensa. Siellä on mahdollisuus pelata samoilla konsoleilla kuin Leppävaaran Pointissäkin. (Pelit.) Arkipäivinä pelihuone kuitenkin aukeaa vasta kolmelta, että houkutus jäädä pois koulusta ei kasva liian suureksi (Jussila 2009, 14).

3.2.5 Tapahtumat ja muu aktiviteetti

Panostus kirjaston tapahtumiin tulee varmasti näkymään tulevaisuudessa myös nuorten osastolla. Oikeastaan voisi olettaa, että juuri nuoret kiinnostuvat erilaisista tapahtumista muita ikäryhmiä enemmän. Olisi järjestettävä tapahtumia juuri niistä aiheista, joista nuoret ovat kiinnostuneita.

Tanskan Aalborgin kirjastossa järjestetään nuorille erilaisia klubeja eri viikonpäiville. Esimerkiksi maanantaina pelataan Wii-pelikonsolia, tiistaina aiheena on Manga, keskiviikkona tehdään kotitehtäviä ja torstaina puolestaan kokoontuu lukupiiri. Järjestämällä tämän tyyppistä toimintaa ja toimimalla aktiivisesti nuorten kanssa, henkilökunta saattaa saada ideoita myös uusiin kirjastopalveluihin. (Guidelines for Library Services: For Young Adults 2006, 9.)

Ranskassa on järjestetty tapahtuma, jossa teini-ikäiset ovat olleet yötä kirjastossa. Tietenkin myös kirjaston henkilökuntaa on ollut mukana valvomassa tapahtumaa. Tapahtuman teemana olivat kirjat ja elokuvat. Yön aikana nuorilla oli mahdollisuus katsoa erilaisia lyhytfilmejä, keskustella kirjailijoiden ja käsikirjoittajien kanssa ja lopuksi syödä aamiainen heidän kanssaan. (Guidelines for Library Services: For Young Adults 2006, 9)

On tähdellistä huomioida se, että tapahtuma, joka saa suosiota jossakin muualla, ei välttämättä toimi omassa kirjastossa. Tällöin korostuu juuri se oman asiakaskunnan tunteminen ja heidän mieltymystensä tietäminen.

3.3 Mediakasvatus

Kirjallisuuskasvatus on kuulunut usein kirjaston tehtäviin, mutta nykyisen mediaympäristön muutoksen myötä se on enää pieni osa lasten ja nuorten mediataitojen kehittämisessä. (Naumanen 2009, 152.) Käytännössä tiedonhallinnan ja lukemaan innostamisen perusajatukset eivät ole muuttuneet, mutta välineet sen sijaan ovat (Heinonen 2009, 137).

Viime vuosina kirjastoalalla onkin herätty kantamaan vastuuta erityisesti lasten ja nuorten mediakasvatuksesta ja 2000-luvun puolesta välistä valtiovalta on alkanut

vaatia kirjastoammattilaisilta selkeämpää roolia mediakasvattajina. (Mäkinen-Laitila 2009, 115.)

Yleinen kirjasto on koulun tärkein yhteistyökumppani mediakasvatusalalla. Yhteistyötä onkin tehty jo pitkään niin peruskoulujen kuin lukioiden kanssa. Yhä enemmän on alettu tehdä yhteistyötä myös ammattioppilaitosten kanssa. (Mäkinen-Laitila 2009, 118.) Käytännössä kirjaston rooli koulussa tapahtuvasta mediakasvatuksesta on vasta selkiytymässä. Tarvitaan vielä paljon resursseja ja erilaisia keinoja, jotta kirjasto löytäisi sen omimman roolinsa mediakasvatuksen kentällä. (Heinonen 2009, 137–138.)

Perinteisiä kirjaston mediakasvatuksen keinoja ovat olleet kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetus sekä kirjavinkkaus. Niiden merkitys ei kuitenkaan vähene, vaikka esimerkiksi Internet tarjoaakin nykyään monia eri medioiden muotoja. Sen sijaan hyvä peruslukutaito takaa hyvän medialukutaidon ja sitä edesauttaa juuri lukeminen. (Heinonen 2009, 137.) Lasten ja nuorten medialukutaito on yleensä puutteellista, vaikka he osaisivatkin käyttää laitteita ja ympäristöjä sujuvasti (Mäkinen-Laitila 2009, 121).

Kouvolan kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto toteuttaa pääkirjastossaan hanketta nimeltään Mediamaja. Kirjasto on mukana ”Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt” -hankkeessa, joka saa ESR-rahoitusta ja on Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus TYT:n hallinnoima. Toiminnan kohderyhminä ovat erityisesti nuoret ja maahanmuuttajat ja hankkeen myötä tehdään yhteistyötä koulutoimen, nuorisotoimen sekä maahanmuuttajakoordinaattorin kanssa. (Naumanen 2009, 162–163.)

Mediamajan tarkoitus on tukea mediakasvatusta, luovuutta, yhteisöllisyyttä ja moniarvoisuutta. Lisäksi on tarkoitus selvittää, kuinka sosiaalista mediaa voi käyttää kirjastopalveluissa. Toisen asteen opiskelijoilla on mahdollisuus saada kurssisuorituksia Mediamajassa tehdyistä tuotoksista. Erilaisten kurssien kerhojen ja työpajojen teemoja ovat mm. musiikki, elokuva, sarjakuvat ja pelit. Toiminnalla pyritään myös saamaan kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetuksesta vuorovaikutuksellisempaa. (Naumanen 2009, 163.)

3.4 Nuortenosaston työntekijät

Nuorten kanssa työskenteleminen vaatii ennen kaikkea kiinnostusta työskennellä nuorten parissa. Nuoret kaipaavat aikuista, johon luottaa, ja kirjastossa tuo aikuinen on se, joka työskentelee nuortenosastolla. Nuortenosaston kirjastotyöntekijät ovat myös nuorten puolestapuhujia kirjaston sisällä. (Jäppinen 2007, 31.)

Nuorten kanssa työskentelevän tulisikin ymmärtää nuorten kehityskaarta ja heidän tarpeitaan sekä kunnioittaa heitä yksilöinä (Guidelines for Library Services: For Young Adults 2006, 6). Jotta voi voittaa nuoren kunnioituksen itselleen, on osattava kunnioittaa myös heitä. Työ vaatii optimistisuutta ja uskoa siihen, että pahimastakin ongelmanuoresta tulee joskus kunnan kansalainen (Jäppinen 2007, 31).

Nuortenosastolla työskentelevän on ehdottomasti oltava kiinnostunut nuorten kulttuurista ja mielenkiinnon kohteista. Hänen on myös oltava joustava ja osattava seurata nuorten kiinnostuksen kohteita. (Guidelines for Library Services: For Young Adults 2006, 6.) Asia, joka aiheuttaa paljon keskustelua tällä hetkellä, saattaa puoli vuotta myöhemmin olla jo aivan unohdettu. Kiinnostuksen kohteiden seuraamista helpottaa esimerkiksi yhteistyö muiden nuorten kanssa toimivien järjestöjen ja laitosten kanssa.

Osaston työntekijöiden on tultava toimeen keskenään ja kyettävä toimimaan yhdessä. Nuoret aistivat helposti kireän tunnelman. Lisäksi hyvä tiimihenki mahdollistaa sen, että suurin osa energiasta menee työhön ja asiakaspalveluun. (Jäppinen 2008, 25.)

Nuortenosaston jokaisen työntekijän ei välttämättä tarvitse olla kirjastoalan ammattilainen. Yhteistyötä nuoriso- ja koulutoimen kanssa tehdäänkin jo niissä kirjastoissa, joihin on ollut mahdollista luoda oma osastonsa nuorille. (Alameri-Sajama 2007, 19.) Entressen kirjastossa esimerkiksi on kolme nuoriso-ohjaajaksi koulutettavaa työntekijää, joilla ei ole välttämättä minkäänlaista kirjastotaustaa. Heidän tehtävänsä kirjastossa onkin puhtaasti nuorisotyö. (Jussila 2009, 12.) Koska Entressen kirjaston yksi tärkeimmistä kohderyhmistä on maahanmuuttajat, on kirjastoon palkattu myös maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä. Maahanmuutta-

januoren on helpompi lähestyä henkilöä, jolla itsellä on samanlainen tausta. (Top-
pari 2011.)

4 Porin kaupunginkirjaston palvelut ja tilat nuorille

4.1 Porin kaupunginkirjaston työntekijöiden haastattelut

Kävimme 21.10.2011 haastattelemassa Porin kaupunginkirjaston työntekijöitä nuorista asiakkaista kirjastossa. Lasten ja nuorten osastolta kysymyksiimme vastasivat kirjastonhoitajat Arja Palonen ja Pirjo Pitko, lehti- ja musiikkiosastolta kirjastovirkailija Nina Vaahtera ja aikuistenosastolta asiakaspalvelupäällikkö Marketta Pennanen-Virhiä.

4.1.1 Nuoret ja kirjasto

Lasten ja nuorten osastolla käy eniten alakouluikäisiä ja pikkulapsia, tämän lisäksi käy yläkouluikäisiä (Palonen 2011; Pitko 2011). Koska lasten ja nuorten osasto on rajattu 0 – 15 -vuotiaille, tätä vanhemmat asiakkaat ohjataan aikuisten osastolle. 16 – 19 -vuotiaitakin osastolla käy, mutta he osaavat usein etsiä kirjoja ja lainata oma-aloitteisesti, joten he eivät herätä juurikaan huomiota osastolla (Palonen 2011). Vain noin kymmenisen prosenttia lasten ja nuorten osaston kävijöistä on 16 – 19 -vuotiaita. Karkeasti arvioiden 16 – 19 -vuotiaat tytöt käyvät lasten ja nuorten osastolla hakemassa vampyyrikirjoja ja lukemassa Trendi-lehteä, kun taas pojat hakevat sarjakuvia ja fantasiaa. (Palonen 2011; Pitko 2011.) Englanninkielisiä romaaneja, nuorten elokuvia sekä animea nuoret lainaavat paljon. Välillä 16-vuotiaat tulevat vanhasta tottumuksesta lasten ja nuorten osastolle, mutta jos he tarvitsevat esimerkiksi pääsyä tietokoneille, heidät ohjataan aikuisten osastolle. (Palonen 2011.)

Lehti- ja musiikkiosastolla käy lähialueen asukkaita. Nuoret tulevat usein tekemään koulutehtäviä osastolle: he saattavat lainata jonkin materiaalin ja jäädä lueskelemaan sitä osastolle. Nuoret kuluttavat musiikkiosastolla aikaa levyhyllyjen välissä selaillen tai musiikkia kuunnellen, lehtiosastolla taas lehtiä lueskellen. Aikaa voi kulua kerrallaan viidestä minuutista tuntiinkin. (Vaahtera 2011.)

Aikuisten osasto ei ole samalla tavalla ajanviettopaikka kuin lasten ja nuorten osasto. Nuoret tekevät toisinaan koulutehtäviä, kuten ryhmätöitä aikuisten osastolla: he hakevat hyllystä materiaalia ja keskustelevat pöydän ympärillä, mutta eivät juuri muuten vietä aikaa siellä. Aikuisten osasto ei ehkä niinkään houkuttele oleskeluun. (Pennanen-Virhiä 2011.)

Tilat asettavat omat rajoituksensa, joten erillistä nuorten osastoa ei ole. 16 – 19 -vuotiaita kiinnostava aineisto löytyy osittain nuorten aikuisten hyllystä lasten ja nuorten osastolta sekä osittain aikuisten osastolta. Aineisto pitää tavallaan itse osata löytää. Esimerkiksi nyt muodissa olevat vampyyrikirjasarjat houkuttelevat 16 – 19 -vuotiaita tyttöjä lasten ja nuorten osastolle. Manga-sarjakuvakirjat taas ovat aikuisten osastolla, joten tuon ikäluokan manga-harrastajat menevät sinne. Lukion ja ammattikoulujen oppikirjat ovat aikuisten osastolla, joten tämän takia kotitehtäviäkin tehdään useammin siellä kuin lasten ja nuorten osastolla. (Palonen 2011.)

4.1.2 Nuoret kirjaston tapahtumissa

Lasten ja nuorten osastolla ei järjestetä tapahtumia 16 – 19-vuotiaille. Poikkeuksena tästä on Nippori, joka on joka vuosi järjestettävä ikärajan manga-tapahtuma. Sen ikäjakauma on lapsista noin 30-vuotiaisiin asti. Muutoin lasten ja nuorten osaston tapahtumat ja konsertit ovat suunnattu pienemmille asiakkaille. Projektit taas ovat yleensä peruskouluikäisille suunnattuja. (Palonen 2011.)

Kirjailijaluennot saattavat sattumalta kiinnostaa myös 16 – 19 -vuotiaita. Niitä ei erityisesti kohdenneta juuri tuon ikäisille, mutta mielenkiintoinen vieras voi houkuttaa myös tämän ikäryhmän asiakkaita tapahtumaan. (Palonen 2011.) Myös ikäryhmän sisällä on vaihtelua: 16-vuotiaat osallistuvat usein lähinnä oman luokkansa mukana tapahtumiin, mutta 19-vuotiaat lähtevät jo paljon vapaammin omasta kiinnostuksesta mukaan (Vaahtera 2011). Erilaiset lukupiirit eivät kuitenkaan yleisesti ottaen tunnu kiinnostavan 16 – 19 -vuotiaita (Palonen 2011).

4.1.3 Suhtautuminen nuoriin

Nuorten suhtautuminen Porin kaupunginkirjastoon on ollut enimmäkseen positiivista. Erityisen hyvää palautetta kirjasto on saanut nopeasta reagoinnista hankintatoivomuksiin.

Henkilökunta suhtautuu 16 – 19 -vuotiaisiin nuoriin osastosta riippumatta asiakkaina muiden asiakkaiden joukossa. Nuoria ei ole sinänsä otettu minään erityisryhmänä huomioon, vaan heitä pyritään palvelemaan yhtä hyvin kuin muitakin asiakkaita. Ei ajatella, että nuoret olisivat mitenkään vähempiarvoinen ryhmä. Koska talo on iso ja asiakasmäärä sen mukainen, nuoristakin tunnetaan vain vakiokävijät. (Palonen 2011; Pitko 2011.) Lehti- ja musiikkiosastolta toivotaan, että nuoret tulisivat rohkeammin kyselemään, koska heidän toiveistaan ollaan kiinnostuneita ja heitä ollaan valmiita palvelemaan (Vaahtera 2011.)

Lasten ja nuorten osastolla osa 16 – 19 -vuotiaista nuorista on tuttuja siltä ajalta, kun he olivat osaston kohderyhmää (Palonen 2011).

Muiden asiakkaiden suhtautuminen nuoriin asiakkaisiin ei juuri eroa siitä, miten he muuten suhtautuvat toisiin asiakkaisiin kirjastossa. Aikuisten osastolla tulee toisinaan sanomista metelistä, koska nuorilla saattaa välillä äänenvoimakkuus nousta. Tämä on kuitenkin melko harvinaista, eikä näy joka päivä (Pennanen-Virhiä 2011). Musiikkiosaston ja lehtienlukusalin yhdistelmä on siitä haasteellinen, että musiikkiosastolla kuuluu olla ääntä ja lehtienlukusalissa taas hiljaista. Tästä aiheutuva palaute on kuitenkin niin marginaalista, että se ei kuulemma ole edes mainitsemisen arvoista, sillä enimmäkseen kaikki erilaiset ja eri-ikäiset asiakkaat mahtuvat osastolle hyvin. (Vaahtera 2011.)

4.1.4 Nuorten huomioiminen palveluiden suunnittelussa

Koska 0 – 15 -vuotiaat ovat jo niin laaja ryhmä, ei lasten ja nuorten osasto pysty venymään palvelussa enää peruskoululaisia vanhempiin asiakkaisiin. Raja on vedettävä johonkin ja peruskoulun päättyminen on koettu sopivaksi ikäraajaksi. Peruskoulu myös työllistää lasten ja nuorten osastoa paljon, joten aikakaan ei riitä

enää sitä vanhempiin asiakkaisiin. Lukiryhmille ei ole vinkattu. Satunnaisesti on joskus ollut jokin yksittäinen peruskoulun ulkopuolinen ryhmä vinkattavana, mutta sekin on ollut opettajan toiveesta lähtöisin. (Palonen 2011.)

Lukion ryhmät tuodaan tutustumaan aikuisten osastoon. Aloite yhteistyöhön toisen asteen oppilaitosten kanssa tulee yleensä kouluilta. Yleisesti ottaen yhteistyö on kuitenkin vuorovaikutteisempaa peruskoulujen kanssa. Ammattikouluryhmät saattavat käydä tutustumassa lasten ja nuorten osastoon, mikäli nämä opiskelevat lasten kanssa työskentelyyn liittyvää alaa. Tiedonhaunopetusta ikäryhmälle järjestetään aikuisten osastolla. (Pennanen-Virhiä 2011.)

Aikuisten osastolta vastataan, että 16 – 19 -vuotiaita huomioidaan tapahtumien järjestämisessä oikeastaan aika vähän, mutta esimerkiksi kirjavinkkausta voitaisiin suunnata tämän ikäisille. Myös kirjailijavierailuja suunniteltaessa voitaisiin miettiä sellaisia kirjailijoita, jotka kiinnostaisivat enemmän myös tämän ikäisiä asiakkaita. Yleisilme tuntuu olevan, että nykyistä enemmän voitaisiin tehdä, sillä aikuisten osastolla on tähän asti huomioitu lähinnä aikuisasiakkaita. (Pennanen-Virhiä 2011.)

Nuoret esittävät melko rohkeasti toiveitaan kirjaston palveluja kohtaan, tosin rohkeampiakin he voisivat olla. Musiikki- ja lehtiosastolla otetaan vastaan eniten toki musiikki- ja lehtiaiheisia toiveita. Nuoret toivovat omien suosikkibändiensä musiikkia valikoimaan. Tilojen käytöstä on myös esitetty toiveita, on toivottu esimerkiksi pienimuotoista studiota, jota voisi käyttää oman musiikin äänittämiseen. On toivottu myös äänieristettyä soitinhuonetta, johon voisi tulla harjoittelemaan jonkin soitinsoittamista. Soitinhuoneessa voisi olla esimerkiksi piano, koska kaikilla ei ole sellaista kotona, vaikka soittoinnostusta olisikin. (Vaahtera 2011.)

5 Kysely 16 – 19 –vuotiaalle nuorille

5.1 Tutkimusmetodin valinta

Kartoitimme tutkimukseemme kyselyllä porilaisten nuorten mielipiteitä ja toiveita kirjastopalveluista. Kyselytutkimuksessa kohdehenkilöt muodostivat otoksen perusjoukosta ja aineistoa kerättiin standartoidusti eli jokaiselta kohdehenkilöltä kysytään samat kysymykset täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi 2009, 193.)

Kyselytutkimuksen etuna on se, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto melko vähällä vaivalla. Huolellisesti suunnitellun kyselylomakkeen avulla kerätty aineisto on nopeasti käsiteltävissä tallennettuun muotoon, jolloin sitä voidaan analysoida tietokoneen avulla. Tutkijalla on käytettävissään aineiston käsitteelyyn kehitetyt tilastolliset analyysitavat ja raportointimuodot. (Hirsjärvi 2009, 195.)

Kyselytutkimuksen heikkoutena pidetään sitä, että tutkija ei voi olla varma siitä, kuinka vakavasti vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet ja ovatko he vastanneet rehellisesti ja huolellisesti. Hyvän lomakkeen laatiminen vie aikaa ja vaatii tutkijalta monenlaista tietoa ja taitoa, mutta tästä huolimatta voi olla epävarmuutta siitä, kuinka onnistuneita kysymyksiin laaditut vastausvaihtoehdot ovat olleet vastaajien näkökulmasta. Ei myöskään välttämättä tiedetä, kuinka laaja perehtyneisyys vastaajilla on aiheesta, josta heille on esitetty kysymyksiä. (Hirsjärvi 2009, 195.)

Päädyimme valitsemaan kyselytutkimuksen nuorten mielipiteiden kokoamisen metodiksi, koska Porin kaupunginkirjastolta suositeltiin sitä helppouden ja nopeuden takia. Vaihtoehtona olisi ollut kerätä muutama noin neljän hengen keskusteluryhmä nuorista, ja kartoittaa nuorten toiveita kirjastopalveluista ryhmähaastattelun avulla. Tämä olisi ollut aikaavievämpi vaihtoehto, ja sillä saatu otos olisi ollut paljon pienempi kuin kyselylomakkeella. Ongelmana olisi myös ollut nuorten valinta ja tavoittaminen tutkimukseen. Haastattelututkimuksen tuloksista ei olisi voitu tehdä yleistyksiä Porin nuorten mielipiteistä.

Lähetimme 565:lle 16 – 19 -vuotiaalle porilaisnuorelle postitse pyynnön käydä vastaamassa Porin kaupunginkirjaston Internet-sivuilla www.pori.fi/kirjasto kyselyyn. Kysely toteutettiin Webropol-alustan avulla. Kyselyllä oli tarkoitus selvittää porilais-

ten nuorten tämänhetkistä kirjaston käyttöä ja toiveita kirjaston palveluiden parantamisesta. Kyselystä oli myös mainoksia Porin kaupunginkirjastossa, Porin lukioissa (Porin lyseo, Porin suomalainen yhteislyseo, Porin seudun Steinerkoulun lukio, Länsi-Porin lukio ja Meri-Porin lukio) sekä ammatillisen oppilaitoksen WinNovan toimipisteissä. Porin kaupunginkirjaston Facebook-sivulla oli linkki kyselyyn. Kysely oli auki 9. - 20.11.2011.

5.2 Tutkimuksen aikana kohdattuja haasteita

Aluksi kyselyn oli tarkoitus olla avoinna vähintään kaksi viikkoa, mutta yllättävien käänteiden takia vastausaika typistyi. Alun perin Porin kaupunginkirjastosta suositeltiin, että lähettäisimme Itellan palvelun avulla vastauspyynnön kyselyyn porilaisnuorille. Kirjastossa oli aiemmin käytetty kyseistä palvelua, jolloin Itellalle ilmoitettiin haluttu otos ja Itella hoiti otannan sekä lähetti kirjeen kohderyhmälle. Jäimme odottamaan palvelun toimeenpanoa, mutta lopulta saimme kuulla, että Itella on luopunut kyseisestä palvelusta. Tässä vaiheessa aikaa oli kulunut jo kuukauden verran. Päädyimme pyytämään Porin kaupungin tietohallinnolta väestörekisteristä kuuden sadan porilaisen 16 – 19 -vuotiaan nuoren osoitetiedot ja hoitamaan kirjeiden kuorituksen itse. Porin kaupunginkirjaston oma vuosittainen kysely oli alka-
massa, eikä kahta kyselyä voi olla yhtä aikaa. Jos opinnäytetyömme kyselyllä oli-
kin kiire, nyt sen toimeenpanoon oli ryhdyttävä nopeasti, jotta se ehtisi olla avoinna
ennen kuin kirjaston oma kysely alkaisi. Tämän takia vastausaikaa ei pystytty ve-
nyttämään, vaikka emme olleetkaan saaneet mielestämme riittävän mittavaa vas-
tausmäärää. Vastauspyyntökirjeitä kuorittaessamme huomasimme myös, että 35
henkilön osoitetiedot olivat tulostuneet kahteen tai useampaan kertaan. Tämän
takia otos pieneni 600:sta 565:een.

Todennäköisesti osin tämän takia emme saaneet kuin 67 vastausta, joten näistä
vastauksista ei voi vetää kovin kattavia johtopäätöksiä. Oleellisempi tulos tässä
olikin se, että nuoria ei kannata toiste pyrkiä tavoittamaan juuri tällä tavalla. Porin
kaupunginkirjastossa ei ole tehty vastaavanlaista kyselyä aiemmin, joten ennalta
oli vaikea arvioida mahdollista vastausinnostusta. Eräänlainen ennako-oletus
oli, että 16 – 19 -vuotiaita on vaikea tavoittaa vastaamaan kyselyihin ja tämä ole-

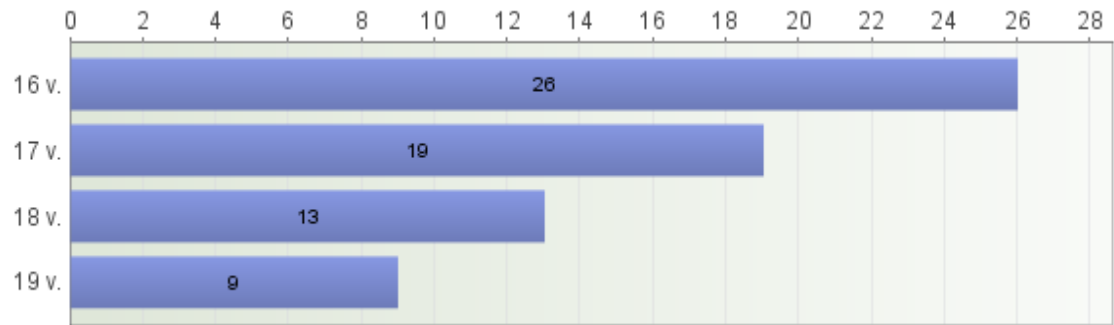
tus täytyikin. Oli karkeasti, että 16 – 19 -vuotiaita ei juuri kiinnosta vastata kyselyihin, vaikka samalla voisi osallistua arvontaan. Tähän kyselyyn vastaamalla oli mahdollisuus osallistua kolmen 30 euron lahjakortin arvontaan. Lahjakortit olivat porilaiseen kirjakauppaan. Viime aikoina erilaisia kyselyitä on ollut paljon, joten arveltiin ihmisten olevan jo jollain tavoin kyllästyneitä niihin.

Olisimme toki voineet pyytää Porin lukioilta ja ammatilliselta oppilaitokselta mahdollisuutta täyttää nuorilla kyselyä oppitunneilla. Tällöin ongelmaksi olisi tullut, minkä oppiaineen tunnille kysely olisi soveltunut. Lisäksi näiden oppilaitosten opetussuunnitelmat ovat usein niin tiiviitä, ettei aikaa varsinaiseen opiskeluun liittymättömien kyselyiden pitämiseen välttämättä edes olisi. Tämä voisi johtaa myös siihen, että saisimme vastauksia vain parista oppilaitoksesta, jolloin tilasto painottuisi näihin. Yhteistyö oppilaitosten kanssa voisi mahdollistaa toki ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden ja lukio-opiskelijoiden vastausten vertailun keskenään, mutta koska se ei lähtökohtaisesti ollut kyselyn tarkoitus, emme siihen ryhtyneet. Lisäksi tällöin opiskelumahdollisuuksista pudonneiden nuorten ääni ei näkyisi vastauksissa.

Kyselyssä vastaajien oli vastattava kaikkiin kysymyksiin, joten kaikkiin kysymyksiin myös tuli 67 vastausta. Webropolin tilastosta selviää, että kyselylomake on avattu yhteensä 104 kertaa. Osa voi toki olla vain ”vahinkoklikkauksia” tai sitten kyselylomakkeen avaajaa ei enää kysymykset nähdessään kiinnostanutkaan vastata.

5.3 Taustatiedot

67 vastaajasta 53 oli naisia ja 14 miehiä. Siksi nais- ja miesvastaajien vastaukset eivät ole suoraan verrannollisia keskenään. Yli kolmasosa vastaajista, eli 26 vastaajaa oli 16 -vuotiaita. 17-vuotiaita vastaajia oli 19, 18-vuotiaita vastaajia 13 ja 19-vuotiaita vastaajia yhdeksän.

Kuvio 1. Eri-ikäisten vastaajien lukumäärä.

Jokaisessa ikäryhmässä oli vastaajina niin naisia kuin miehiäkin – lukuun ottamatta yhdeksäntoistavuotiaita, jonka ikäisistä yksikään mies ei vastannut.

	Mies	Nainen
16 v.	5	21
17 v.	4	15
18 v.	5	8
19 v.	0	9

Taulukko 1. Vastaajien ikä sukupuolen mukaan määriteltynä

Yli puolet vastaajista (37/67) oli lukiolaisia ja reilu kolmasosa (23/67) ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoita. Kaksi vastaajaa ilmoitti suorittavansa kaksoistutkintoa, neljä opiskelevansa ammattikorkeakoulussa. Kaksi vastaajaa oli vielä peruskoulussa ja yksi kertoi opiskelevansa kansanopistossa. Kolme vastaajaa ei opiskellut lainkaan.

Opiskelupaikka / ikä	16 v.	17 v.	18 v.	19 v.
Lukio	15	12	8	2
Ammatillinen oppilaitos	9	9	5	0
Muu koulutus	5	0	0	5
En opiskele	1	0	0	2

Taulukko 2. Vastaajien opiskelupaikka iän mukaan.

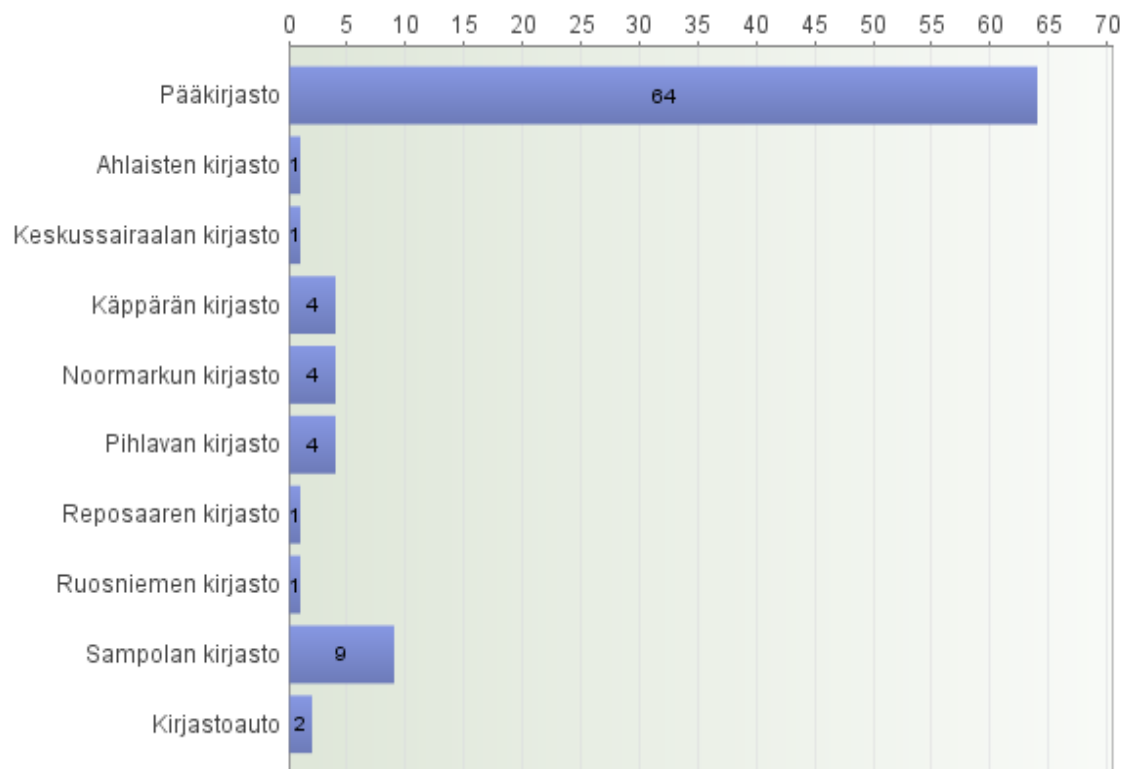
Puolet vastaajista (34/67) kertoi käyvänsä kirjastossa 1 – 2 kertaa kuukaudessa. Neljäsosa (17/67) vastasi käyvänsä 1 – 4 kertaa vuodessa. Vain 11 vastaajaa ilmoitti käyvänsä kerran viikossa tai useammin. Viisi vastaajaa kertoi, ettei käy lainkaan kirjastossa: muutama ei-käyttäjistä käy vain ”pakollisen tarpeen” ilmetessä ja yksi ilmoitti, että vanhemmat käyvät hänen puolestaan kirjastossa. Yksi vastasi, että ei käy kirjastossa, koska hänellä ”ei ole kirjastokorttia porin kirjastoon”. Teknisesti kirjastonkäyttö ei kuitenkaan edes vaadi kirjastokorttia, sillä kirjastossa voi etsiä tietoa ja vaikkapa lueskella lehtiä ilman korttiakin. Eikä kirjastokortin hankkiminenkaan kovin mutkikasta ole.

Opiskelupaikka / kuinka usein käy kirjastossa	Lähes joka päivä	1-2 kertaa viikossa	1-2 kertaa kuukaudessa	1-4 kertaa vuodessa	En käy kirjastossa
Lukio	1	7	18	9	2
Ammatillinen oppilaitos	2	1	9	8	3
Muu koulutus	2	0	6	2	0
En opiskele	1	0	2	0	0

Taulukko 3. Kuinka usein käy kirjastossa (verrattuna missä opiskelee).

5.4 Pääkirjasto lähikirjastoja suosituimpi

Suurin osa vastaajista (64/67) ilmoitti käyvänsä useimmiten pääkirjastossa. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi kirjasto ja yhdeksän vastaajaa ilmoitti käyvänsä myös Sampolan kirjastossa. Käppärän kirjastossa, Noormarkun kirjastossa ja Pihlavan kirjastossa ilmoitti käyvänsä kussakin neljä vastaajaa. Ahlaisten kirjastoa, Keskussairaalan kirjastoa, Reposaaaren kirjastoa ja Ruosniemen kirjastoa käyttää kutakin yksi vastaaja. Kaksi vastaajaa kertoi käyttävänsä kirjastoautoa.

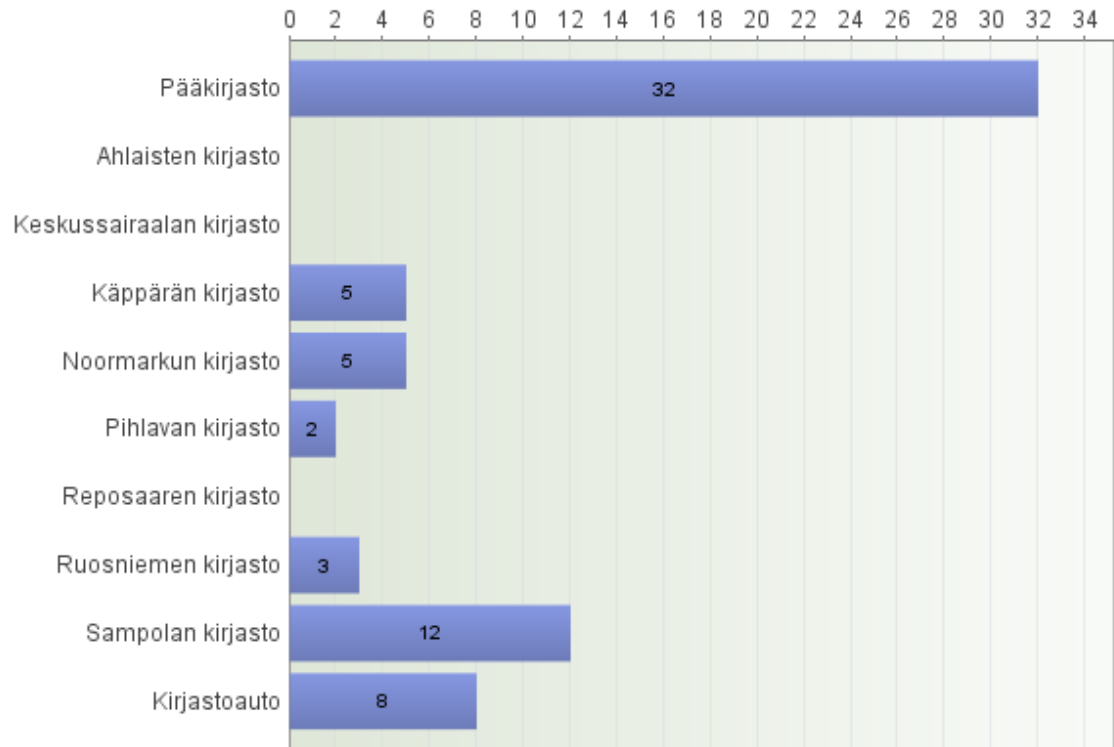
Kuvio 2. Kirjasto, jota vastaaja käyttää useimmiten.

Kysyttäessä vastaajan lähikirjastoa alle puolet (32/67) vastasi lähimmäksi kirjastokseen pääkirjaston. Tästä päätellen monet nuoret asiakkaat käyttävät eniten pääkirjaston palveluita, vaikka oma lähikirjasto olisikin jokin muu. Tähän vaikuttaanee pääkirjaston keskeinen sijainti: monet lukiot ja ammatillisen oppilaitoksen toimipisteet ovat keskustassa, joten kirjastossa on helppoa poiketa vaikka koulun jälkeen. Pääkirjaston kokoelmat ovat myös huomattavasti muiden Porin kirjastojen

kokoelmia laajemmat, joten sekin saattaa houkutella nuoria pääkirjastoon, vaikka omasta lähikirjastosta puuttuvaa aineistoa saakin helposti tilattua, sieltä missä sitä on, omaan lähikirjastoon. On toki myös mahdollista, etteivät kaikki nuoret asiakkaat ole tästä palvelusta tietoisia.

12 vastaajaa ilmoitti lähikirjastokseen Sampolan kirjaston, mutta vain yhdeksän on maininnut käyttävänsä sitä useimmiten. Ruosniemen kirjaston mainitsi lähikirjastokseen kolme nuorta, mutta vain yksi kertoi käyttävänsä sitä useimmiten. Samoin Käppärän ja Noormarkun kirjastoja kertoi käyttävänsä usein neljä vastaajaa kumpaakin, vaikka kumpikin on viiden vastaajan lähikirjasto. Erot eivät sinänsä ole suuria näin pienessä joukossa, mutta tukee tämäkin osaltaan sitä, että lähin kirjasto ei välttämättä ole se kirjasto, jossa asiakas kävisi useimmiten.

Kahdeksan vastaajaa kertoi kirjastoauton olevan heidän lähin kirjastonsa, mutta vain kaksi kertoo käyvänsä siellä usein. Ehkäpä monet kirjastoauton reitin läheisyydessä asuvista tulevat viettämään aikaa esimerkiksi pääkirjastolle koulun jälkeen, joten heillä ei ole erityistä tarvetta käyttää tämän lisäksi myös kirjastoauton palveluja.

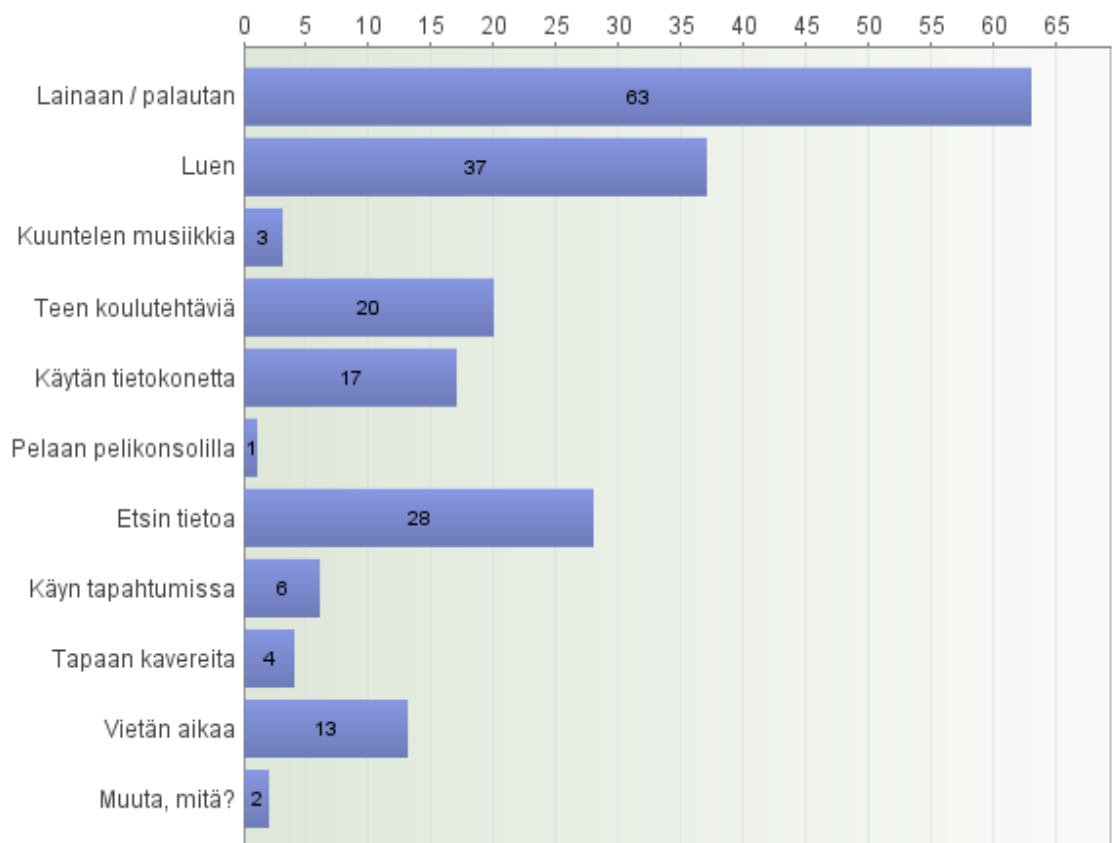
Kuvio 3. Vastaajan lähikirjasto.

5.5 Lainaus ja ajanviete

Tiedusteltaessa mitä nuoret vastaajat tekevät kirjastossa yleensä, suurin osa (63/67) vastasi lainaavansa tai palauttavansa materiaalia. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampikin vastausvaihtoehto. Yli puolet vastaajista (37/67) kertoi myös lukevansa kirjastossa. Seuraavaksi eniten etsitään tietoa (28/67). Kaksikymmentä vastaajaa kertoi tekevänsä kirjastossa koulutehtäviä. Neljäsosa (17/67) kertoi käyttävänsä tietokonetta. Kysymyksessä ei tosin eritelty, mihin tietokonetta käytetään – etsitäänkö sillä aktiivisesti tietoa esimerkiksi kirjaston tietokannasta koulutehtäviä varten vai selaillaanko Internetissä vaikkapa ajankuluksi viihdesivustoilla tai pelaten. Ei myöskään eritelty, käyttävätkö nuoret kirjaston tietokoneita vai tuovatko omat kannettavat tietokoneensa mukanaan.

Viidesosa vastaajista (17/67) kertoi tulevansa kirjastoon viettämään aikaa. Ilmeisesti kirjastossa kuitenkin vietetään aikaa itsekseen, sillä vain neljä vastaajaa kertoi tapaavansa kavereitaan kirjastossa. Kuusi vastaajaa kertoi käyvänsä kirjaston

järjestämissä tapahtumissa. Kolme vastaajaa kertoi kuuntelevansa musiikkia kirjastossa, mutta toisaalta kysymyksessä ei oltu eritelty, kuuntelevatko nuoret kirjaston soittimilla kirjastosta lainaamaansa musiikkia vai omaa musiikkiaan vai kuuntelevatko he vaikkapa omalta mp3-soittimeltaan musiikkia samalla, kun he esimerkiksi selailevat aineistovalikoimaa tai lukevat lehtiä. Vain yksi vastaaja kertoi pelaavansa konsolipelejä kirjastossa. Tosin konsolipelit on kirjastossa sijoitettu lasten- ja nuortenosastolle, jonka kohderyhmää on alle 15-vuotiaat.

Kuvio 4. Mitä vastaaja yleensä tekee kirjastossa.

Avoimeen kysymykseen ”muuta, mitä?” saatiin kaksi vastausta, jotka olivat ”Käyn katsomassa näyttelyitä” ja ”Teen näitä yleensä Teknologiakeskuksen SAMK:n tiloissa kirjastossa”.

5.6 Mahdollisuuksien kirjasto

5.6.1 Jotain vanhaa, jotain uutta?

Perinteiset kirjaston palvelut kiinnostivat nuoria eniten. Kärkisijoille nousi aineiston lainaaminen, joka kiinnostaa 57 vastaajaa. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Olimme valinneet vaihtoehtoiksi jo olemassa olevia kirjaston palveluita tai toimintoja kuin myös mahdollisuuksia, joita ei vielä tällä hetkellä ainakaan Porissa toteuteta. Arvelimme erikoisten vaihtoehtojen, kuten vaikkapa kiipeilyseinän, inspiroivan nuoria vastaamaan ennakkoluulottomasti avoimiin kysymyksiin ("Millaiset kirjaston mahdolliset palvelut kiinnostavat sinua: jokin muu, mikä?" sekä "Millaiset tilat kirjastossa mielestäsi pitäisi olla?" ja "Millaisia tapahtumia toivoisit kirjastoon?"), jotta saisimme selville millainen mielikuva heillä on kirjastosta tällä hetkellä ja siitä, millaiset palvelut heidän mielestään sopisivat kirjastoon.

Kirjavinkkaus kiinnostaa 18 vastaajaa.

"Itse en toivo varsinaisesti mitään mutta jotain kirjavinkkausta voisi olla, jota tällä hetkellä järjestää Porin Aikuislukion opettaja lukiossa"

"Kirjaesittelyjä, joissa esiteltäisiin jotain tiettyä lajityyppiä esim. fantasiaa. Sillä tavalla saisi helposti tietää mitä kirjoja kannattaa lukea."

"En oikein tiedä kirjaston tapahtumista, koska yleensä tulen vain lainaamaan ja etsimään kirjoja, jotka kiinnostaisivat minua. Mutta tietenkin jonkinlainen lukupiiri olisi aivan hauska juttu, ja ihmiset voisivat lukea jonkun kirjan ja kertoa mistä se kertoo ja suositella muita kirjoja. Haluaisin myös, vaikka tämä ei ole tapahtuma, että kirjastoon hankittaisiin enemmän englanninkielisiä kirjoja nuorten puolelle, koska ne ovat vaikuttaneet todella hyviltä, ja en tietenkään kritisoi nykyistä kirjakoelmaanne, koska teillä on paljon kirjoja joista pidän."

"Nuorille ja erityisesti nuorille aikuisille toivoisin erilaisia tapahtumia esimerkiksi luentoja, joissa olisi nuoria kiinnostavia puheenaiheita."

5.6.2 Tilaa lukea ja olla

Kolmea neljäsosaa (51/67) nuorista kiinnosti kirjastossa kirjojen tai lehtien lukeminen. Kolmanneksi eniten valituin vaihtoehto kiinnostavista palveluista oli ”ajanviettotila, jossa esimerkiksi sohvia ja kahviautomaatti”. Tätä toivoi yli puolet vastaajista (37/67). Hiljainen opiskelutila sai kannatusta lähes puolelta vastaajista (32/67). Kirjastossa tarvinnee siis olla paikkansa jutustelulle ja seurustelulle kuin myös keskittymistä vaativalle hiljaiselle työlle, esimerkiksi koulutehtäviä varten.

Avoimessa kysymyksessä ”Millaiset tilat kirjastossa mielestäsi pitäisi olla? (Esimerkiksi millaisia huonekaluja, sisustus, yms.) paljon suosiota saivat mukavat sohvot, joilla voi rentoutua lukemaan. Suurin osa tähän kysymykseen tulleista vastauksista liittyivät jollain tavalla istumapaikkojen määrään, mukavuuteen ja pehmeeseen.

”Viihtyisämmät ja mukavimmat, sekä erillinen lukunurkka tai -huone, itse ainakin lukion abina luen mieluummin kirjastossa kun ei ole niin paljon ns. häiriötekijöitä, mutta pääkirjastossakin se lukupaikka on siinä nuorten ja tietokoneiden välissä, jossa kulkee paljon ihmisiä ja tietokoneella olevat lapset yleensä nauravat tai puhuvat paljon, mikä taasen häiritsee hieman”

”Rauhoitettu opiskelutila jossa voisi tehdä läksyjä, vähän sellainen syrjempi ja yksityisempi kuin normaalit pöydät. Mukavat nojatuolit joissa voisi lukea. Enemmän muutenkin rauhallisempia paikkoja”

”Viihtyisät, esimerkiksi lukutiloihin olisi hyvä saada sohvia. Lukeminen on paljon mukavampaa sohvalla kuin kovalla tuolilla.”

Eräs vastaajista kyseenalaisti, miksi kirjastossa pitäisi aina olla hiljaa:

”mukavempii, ei ain ne kovat penkit. sohvia ja pient musiikkii soimas tai jotain. ei niin masentava paikka aina et kaikkie pitää olla ihan hiljaa. nuorten oma huone jossa saa sitten puhuakkin normaalisti eikä haittais jos vähän ääntäkin korottaa.. värikkäämpi sisustus.. ei masentava valkoinen joka seinässä.”

Vain muutama vastaus koski kirjaston yleisilmettä ja sisustusta. Tosin useimmissa niissäkin mainittiin lueskelun miellyttävyyteen vaikuttavia seikkoja.

”Rauhallisuutta luova, yksinkertainen sisustus on paras. Se auttaa keskittymään.”

”vähän nykyaikaisemmat ja sulavalinjaisemmat, raikkaita värejä ym. ne nostavat tunnelmaa”

”Pitäisi olla nuorekkaampi ja kutsuvampi”

”Mukavat ja ryhdikkäät huonekalut, joissa hyvä syventyä kirjoihin tai lehtiin. Sisustus voisi olla moderni, mutta hillitty, skandinaavinen. Tilan avaruus on lisäksi tärkeää.”

”Sisustusta voisi uusia hieman uuden aikaisemmaksi ja persoonallisemmaksi. Tunnelma voisi olla vieläkin rennompia ja kirjastoon voisi lisätä lisää tuoleja ja sohvia.”

”Ei liikaa valaistusta, mutta ei liian vähääkään, itse pidän vähän hämääremmästä ja pehmeästä valosta. Ei loisteputkivaloja...”

Eräässä palautteessa parannettaisiin sisustusta siirtämällä jo olemassa olevia sohvia, tietokoneita ja manga-hyllyjä:

”Nuortenosastolla olevat sohvat pitäisi sijoittaa lehtien viereen, koska luen joskus uusimman numeron joistakin lehdistä kirjastossa. Nuorten kirjojen vieressä olevat sohvat ovat useimmiten käyttämättömiä, joten ne sopisivat mielestäni paremmin lehtien viereen. Olisi myös hyvä, jos tietokoneet saisi sijoitettua seinän viereen, jotta netissä saisi olla rauhassa ilman että ketään häiritsee tai katsoo millä sivulla olet. Manga-hyllyissä on myös parantamisen varaa. Koska niitä on niin paljon, osa niistä on pakko jättää kärryihin tai tunkea sarjakuvahyllykölle. Tila jossa ne ovat, on myös melko ahdas ja siihen ei mahdu montaa ihmistä samaan aikaan.”

Muutamassa vastauksessa toivottiin kahviautomaattia sekä tilaa, jossa voi syödä omia eväitään samalla, kun lueskelee lehtiä. Kehitysehdotusten joukossa oli myös paljon tyytyväistä palautetta. Monet olivat sitä mieltä, että ainakin pääkirjasto on jo nyt sisustukseltaan hyvä.

Yksi vastaaja oli jopa tarttunut kiipeilyseinä-koukkuun ja vastusti sitä ehdottomasti:

”Kirjasto on mielestäni oikein mainio juuri nyt mutta tuoleja saisi olla vähän lisää. Ja mielestäni kiipeilyseinää ei missään nimessä saisi tulla kirjastoon koska kirjasto on arvokas paikka eikä siellä saa riehua, leikkipuistot on sitä varten.”

Kyseinen kiipeilyseinä oli kuitenkin saanut myötätuntoa viideltä vastaajalta monivalintakysymyksessä.

5.6.3 Pelit, koneet ja laitteet

Nettikoneet saivat 25 ääntä ja toki pääsy Internetiin onkin oleellinen kirjaston palvelu. Tietokoneita myös toivottiin enemmän yli 15-vuotiaille.

Pelikonsolit kiinnostivat kymmentä vastaajaa. Avoimessa Millaisia tapahtumia toivoisit kirjastoon? -kohdassa eräs vastaaja tähdensi:

”peli illat tietokoneella. (EI NETTIPELI VAAN ASENNETTAVAT NETTIPELIT)”

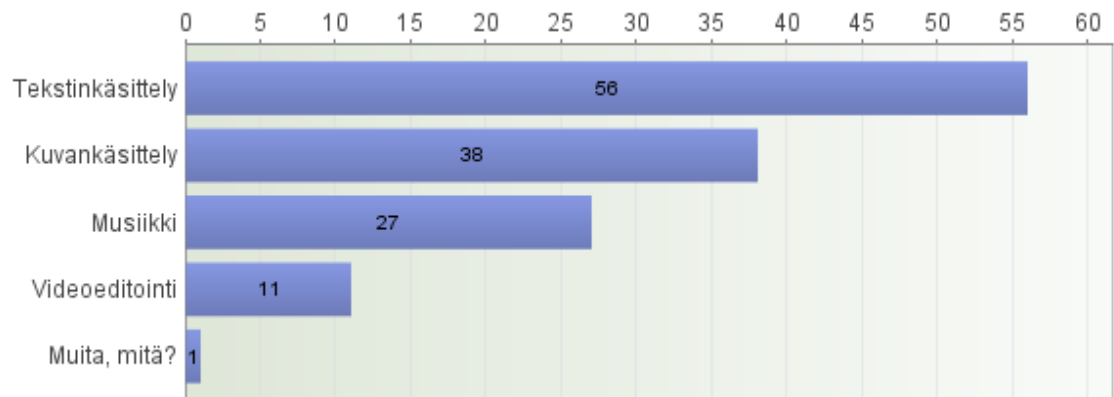
Mahdollisuus lainata valo- ja videokuvauvälineitä kiinnosti noin kolmasosaa (22/67) vastaajista. Valokuvanäyttely, jossa olisi esillä nuorten ottamia kuvia, kiinnosti myös lähes yhtä montaa (19/67) vastaajaa. Editointitilat sen sijaan saivat vain kymmenen ääntä. Avoimessa Millaisia tapahtumia toivoisit kirjastoon? -kysymyksessä valokuvaus mainittiin neljässä vastauksessa. Eräs vastaaja toivoi ”näyttelyitä, joissa esillä nuorten töitä”. Vastauksesta ei ilmene, viitataanko sillä monivalintakysymyksen valokuvanäyttelyyn vai yleisesti ottaen nuorten tekemiin taideteoksiin.

Nuorten töiden vastapainoksi myös ammattitaitelijoiden kädenjälki kiinnosti:

”Laadukkaita kulttuurialan luentoja (taide, graafinen suunnittelu, alan työllistyminen, arkkitehtuuri jne), ammattitaitelijoiden esillelaittamia näyttelyitä, klassikkokirjojen esittelyä.”

Kysyimme nuorten mielipidettä siitä, millaisia ohjelmia heidän mielestään pitäisi olla edes osassa kirjaston tietokoneissa. Vaikka kirjastoon ei olisikaan mahdollista tilanpuutteen takia järjestää esimerkiksi vain editointiin tarkoitettuja tiloja, arvelim-

me mahdollisuuden käyttää kuvankäsittelyohjelmia ilahduttavan nuoria. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto. Suurin osa (56/67) vastaajista koki tekstinkäsittelyohjelman tarpeelliseksi kirjastossa. Kuvankäsittelyohjelmat kiinnostivat yli puolta (38/67) vastaajista. Musiikkiohjelmat kiinnostivat 27 vastaajaa. Videoeditointi sai vähiten ääniä, 11 vastaajaa toivoi tätä. Yksi vastaaja oli valinnut ”Muuta, mitä?” -kohdan, mutta jättänyt kommentoimatta, mitä se muu voisi olla.

Kuvio 5. Mitä ohjelmia edes osassa kirjaston koneissa pitäisi olla selaimen lisäksi?

5.6.4 Katsotaan yhdessä

Elokuvaillat kiinnostivat reilua kolmasosaa vastaajista (26/67). Elokuvailtoja toivottiin erikseen myös yhdessätoista avoimen ”Millaisia tapahtumia toivoisit kirjastoon?” -kysymyksen vastauksessa. Pelkän elokuvan katsomisen lisäksi elokuvaillat nähtiin sosiaalisina tapahtumina, joissa voi tutustua samanhenkisiin nuoriin.

”Enn tiiä, jotai kivoi joho vois ol kiva osallistuu. vaiks just jotai elokuvailto tai muit iltoi mis voi hengaa kavereide kans ja tutustuu uusii.”

Avoimissa vastauksissa mainittiin myös elokuvien katsominen ilmaiseksi. Tapahtumassa voisi esitellä vaikkapa jonkin tietyn genren elokuvia (elokuvavinkkaus).

Urheiluotteluiden katsominen kiinnosti yhtätoista vastaajaa.

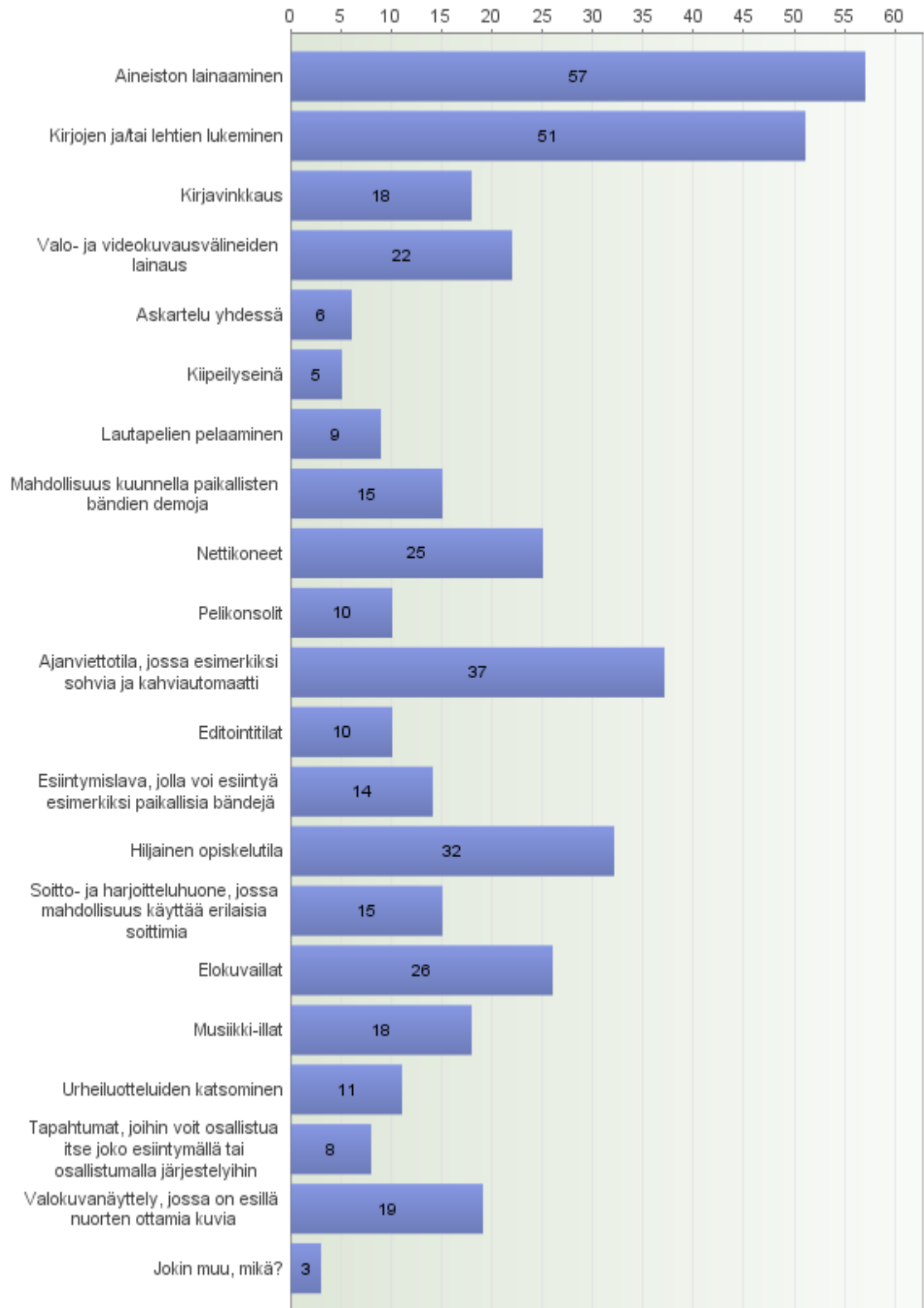
”voisi olla mahdollisuus katsoa jtn urheilutapahtumia joltai screeniltä esim. jääkiekko”

”Esimerkiksi mahdollisuus ässien pelien katsomiseen urheilun saralta”

Musiikki-illat kiinnostivat reilua neljäsosaa (18/67) vastaajista. 14 vastaajaa tahtoi kirjastoon esiintymislavan, jolla voisi esiintyä esimerkiksi paikallisia bändejä. Avoimen Millaisia tapahtumia toivoisit kirjastoon? -kysymyksen vastauksissa kahdeksan nuorta on maininnut erikseen toivovansa jonkinlaisia musiikkitapahtumia. Ehkäpä elävää musiikkia ei osata mielikuvissa yhdistää kirjaston seinien sisäpuolelle kuuluvaksi, koska on totuttu ajatukseen, että kirjastossa pitää olla hiljaa. Toisaalta samoin kuin kirjailijavierailuissakin, musiikki-illoissa asiakkaat voisivat saada mahdollisuuden tavata mielenkiintoisen artistin ja kysyä tältä kysymyksiä vaikkapa siitä, millaista on artistin arki tai mistä riittää aiheita lauluun.

Soitto- ja harjoitteluhuone, jossa mahdollisuus käyttää erilaisia soittimia olisi 15 vastaajan mieleen. Mahdollisuus kuunnella paikallisten bändien demoja kiinnostaa 15 nuorta.

Tapahtumat, joihin nuoret voisivat osallistua itse joko esiintymällä tai osallistumalla järjestelyihin, kiinnostaa kahdeksaa vastaajaa.

Kuvio 6. Palvelut, jotka kiinnostavat vastaajia.

Jokin muu, mikä -kohtaan oli vastattu ”myös muut nuorten näyttelyt kuten graffitit yms.” ja ”kahvi”. Yksi vastaaja ehdotti myös mahdollisuutta lainata lautapelejä kotiin kirjastossa pelaamisen sijaan:

”pelilautojen pelaamisesta tuli mieleen, että niitä vois kyllä olla kiva lainata kotiin, jolloin sais kotona pelata perheen tai kavereiden kanssa. Kirjastossa pelaamisen en kuitenkaan usko innostavan nuoria kovastikaan.”

5.6.5 Nuorten huomioiminen palveluja suunniteltaessa

Kolme neljäsosaa (50/67) vastaajista oli sitä mieltä, että nuorten tarpeita huomioidaan riittävästi kirjastossa. Kysymyksessä oli valittava joko kyllä tai ei -vaihtoehto, joten neljäsosa (17/67) on vastakkaista mieltä. Kieltävää vastausta pyydettiin myös perustelemaan. Kritiikki tuntui kohdistuvan enimmäkseen lähikirjastoihin sekä yleiseen nuorten huomioimiseen palveluja suunniteltaessa. Monessa vastauksessa ilmeni, ettei nuorille ole riittävästi tapahtumia tarjolla. Mangaakin saisi olla enemmän.

”ei siäl ole tarpeeks nuorii kiinnostavia kirjoja, jos ainakin pikkukirjastoista puhutaan. ei kaikki pysty kävelemään toiselle puolelle poria ettimään tietoa kaupungin kirjastosta, kun lähimmästä ei löydy”

”Enemmän tekemistä ja toimintaa löytyy vanhemmalle väelle tai sitten ihan pikkulapsille. nuorisolle ja nuorille aikuisille ei oikeastaan ole mitään tapahtumia.”

”Mielestäni enemmän tapahtumia toimintoja olisi tarpeen nuo elokuva illat ovat loistoidea esim. kävisi enemmän ihmisiä.”

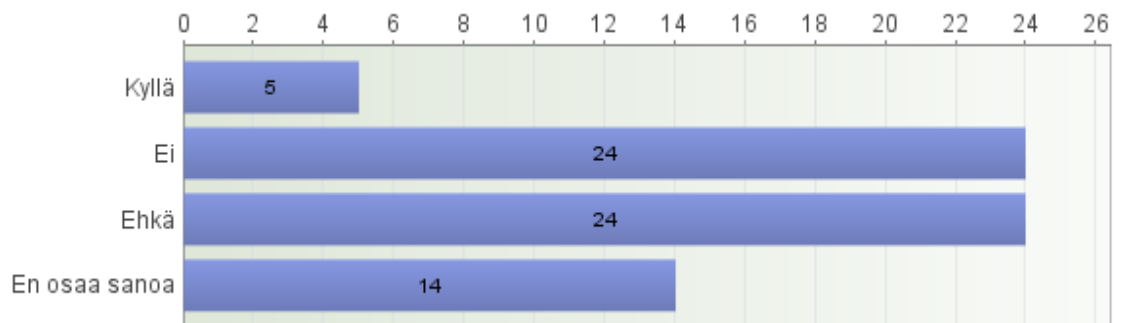
”Tuntuu ettei aina nuorista hirveästi pidetä kirjastoissa, yleis olettamus että meluavat, sotkevat ja aiheuttavat häiriötä muille. Kuitenkin nuortenkirjoja hankitaan hyvin, joten kai se tarkoittaa myös että huolehditaan kaikkien viihtyvyydestä.”

Kuvio 7. Huomioidaanko mielestäsi nuorten tarpeet riittävästi kirjastossa?

5.6.6 Nuoret mukaan suunnitteluun

Vain viisi vastaajaa ilmoitti olevansa kiinnostunut osallistumaan mukaan kirjaston palveluiden tai tapahtumien suunnitteluun. Reilu kolmasosa (24/67) ei kokenut kiinnostusta osallistua. Toinen reilu kolmasosa (24/67) vastasi olevansa ehkä kiinnostunut. Viidesosa (14/67) ei osannut sanoa. Myöskään avoimen Millaisia tapahtumia toivoisit kirjastoon? -kysymyksen vastauksissa ei erikseen ilmennyt innokkuutta osallistua kirjaston palveluiden tai tapahtumien suunnitteluun tai toivottu erityisesti tapahtumia, jotka olisivat nuorten itsensä nuorille tekemiä. Tämä voi osaltaan johtua siitäkin, ettei tämän tyyppiseen vuorovaikutukselliseen toimintaan ole Porin kirjastoissa totuttu, ainakaan kovin suuressa mittakaavassa.

Kuvio 8. Onko sinulla kiinnostusta osallistua mukaan kirjaston palveluiden tai tapahtumien suunnitteluun?

5.7 Kirjastoon on kiva tulla

Kysymyksessä ”Tunnetko itsesi tervetulleeksi kirjastoon?” vastausvaihtoehdot olivat kyllä ja ei. Molemmat vastaukset piti perustella. Suurin osa vastaajista (58/67)

tunsi olevansa tervetullut kirjastoon. Monet heistä eivät osanneet sen enempää perustella, miksi he näin kokevat.

Eryteisesti asiakaspalvelu ja henkilökunta saivat avoimessa lisäkysymyksessä paljon kiitosta usealta myöntävästi vastanneelta. Kirjastoa myös keuhuttiin viihtyisäksi.

”Lämmin ilmapiiri.”

”Kirjastossa on ihan hyvä tunnelma.”

Useat kokivat, että aineistoa on helppo löytää ja apua saa helposti, jos jokin ongelma tulee.

”Sieltä on helppo pyytää työntekijöiltä apua ja kaikki saavat rauhassa katsella omia juttujaan”

Monet kommentoivat, että kirjastossa kaikenikäiset tulevat yhtäläisesti palvelliiksi.

”Kirjaston työntekijät tervehtivät yleensä ystävällisesti, erityisesti silloin kun tulee yksin. Isommalla porukalla liikkuessa ei olla aivan niin ystävällisiä, vaikka käyttäytymisessämme ei mitään huomautettavaa olisi-kaan.”

Vain kahdeksan vastasi, ettei koe olevansa tervetullut kirjastoon.

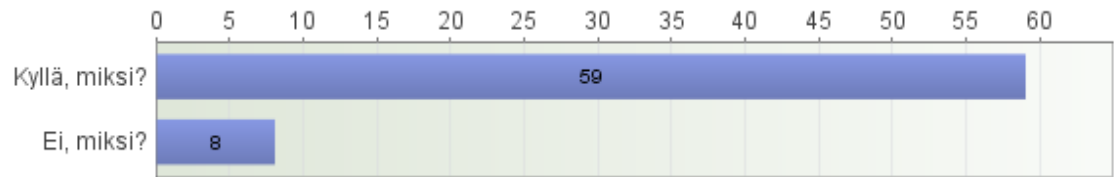
”Kirjastossa tuntuu siltä, kuin henkilökunta mulkoilisi minua niinkuin olisin tehnyt jotain pahaa. Johtunee silti vain omasta vainoharhaisuudesta, koska käyttäydyn hyvin ja olen hiljaa”

Erään vastaajan mielestä kirjaston pitäisi kohdentaa palvelujaan enemmän nuorille:

”Töykeä palvelu, turhan paljon nuorten miellyttämistä (en ole koskaan tuntenut olevani kirjaston tapahtumien tai näyttelyiden ”kohderyhmää”)”

Eräs vastaaja taas ei pitänyt siitä, että kirjastossa on hiljaista, vaikka myöntääkin, että myös hiljaista tilaa tarvitaan:

”Tunnelma on välillä ahdistava kun on niin hiljaista. No okei, niinhän kirjastossa kuuluu olla ja itsekin sitä kaipaam jos teen läksyjä tai muuta tärkeää.”

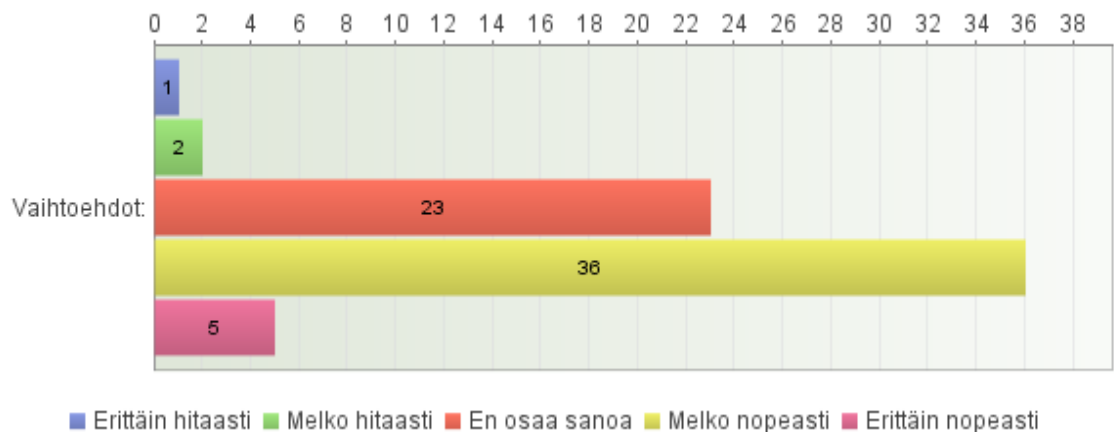

Kuvio 9. Tunnetko itsesi tervetulleeksi kirjastoon?

5.7.1 Palvelun nopeus, ystävällisyys ja laadukkuus

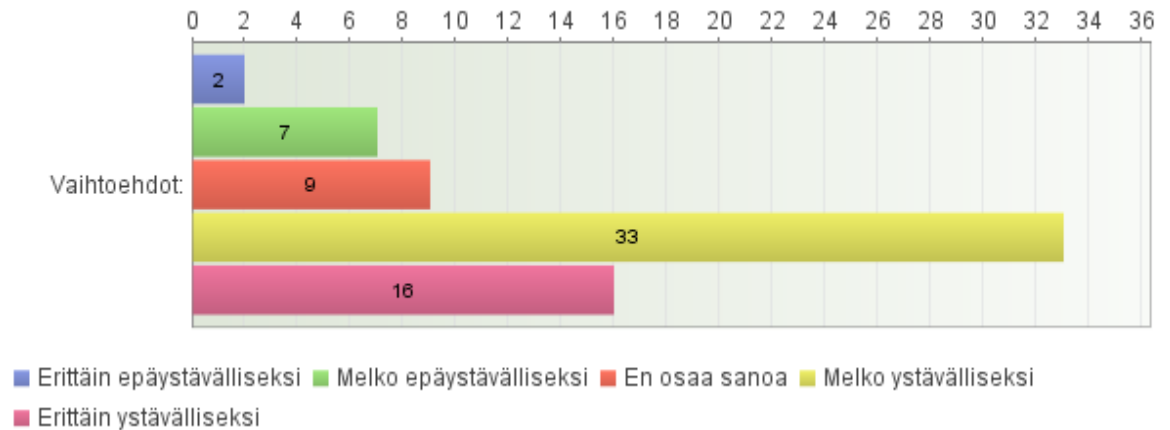
Kysyttäessä kokemuksia Porin kirjastojen palvelun nopeudesta, ystävällisyydestä ja laadukkuudesta suurin osa vastaajista antoi hyviä tai erittäin hyviä arvosanoja.

Yli puolet vastaajista (36/67) koki saavansa palvelua kirjastossa melko nopeasti. Lisäksi erittäin nopeaksi palvelun koki 5 vastaajaa. Kolmasosa (23/67) ei osannut arvioida palvelun nopeutta. Vain kolme vastaajaa koki palvelun melko hitaaksi tai erittäin hitaaksi.

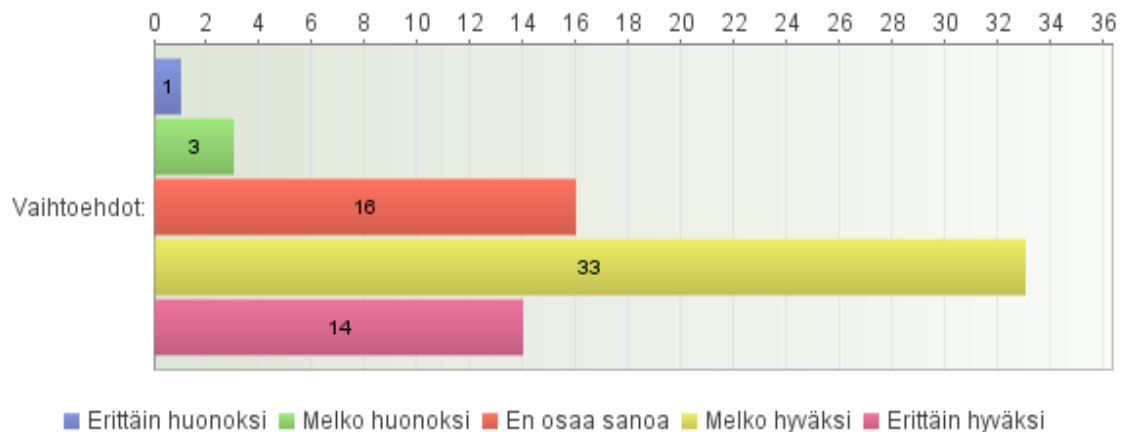
Kuvio 10. Kuinka nopeasti koet saavasi palvelua kirjastossa? (Esimerkiksi tietopalvelukysymyksissä.)

Puolet vastaajista (33/67) koki kirjastossa saamansa palvelun melko ystävälliseksi ja lähes neljäsosa (16/36) erittäin ystävälliseksi. Kymmenesosa vastaajista (7/67) koki palvelun melko epäystävälliseksi, mutta vain kaksi erittäin epäystävälliseksi. Yhdeksän vastaajaa ei osannut arvioida palvelun ystävällisyyttä.

Kuvio 11. Kuinka ystävälliseksi koet saamasi palvelun kirjastossa?

Kysyttäessä kirjaston palveluiden laadukkuudesta puolet vastaajista (33/67) koki palvelun melko hyväksi. Viidesosan (14/67) mielestä kirjaston tarjoama palvelu oli erittäin hyvää. 16 vastaajaa ei osannut arvioida palvelun laadukkuutta. Vain kolme vastaajaa kertoi kokevansa kirjastosta saamansa palvelun melko huonoksi ja yksi erittäin huonoksi.

Kuvio 12. Kuinka laadukkaaksi koet saamasi palvelun kirjastossa?

6 Kysely kirjaston työntekijöille

6.1 Kysely kirjaston työntekijöille

Lähetimme Porin kaupunginkirjaston postituslistan kautta kaikille Porin kirjasto-työntekijöille sähköpostilla muutaman kysymyksen 16 – 19 -vuotiaille nuorille tehdyn kyselyn tulosten pohjalta. Koska nuorten kyselyyn ei tullut enempää kuin 67 vastausta, ei vastauksista voinut tehdä kovin kattavia päätelmiä. Monissa vastauksissa kuitenkin toivottiin esimerkiksi elokuvailtoja ja peli-iltoja. Lisäksi toivottiin lisää juuri 16 – 19 -vuotiaille suunnattuja tapahtumia ja tilaa viettää aikaa. Päätimme kysyä kirjastotyöntekijöiltä, olisiko näihin toiveisiin mahdollista vastata. Sähköpostikyselyn kaikki kysymykset olivat avoimia.

Toivoimme, että mahdollisimman moni kyselysähköpostin saaneista 70 kirjastotyöntekijöistä myös vastaisi kysymyksiin, koska suurin osa kysymyksistä oli sellaisia, joiden vastauksiin arvelimme vaikuttavan jonkin verran kunkin kirjastotyöntekijän oma suhtautuminen nuoriin. Vastausaikaa oli viikko, jotta vastaamisen ei tarvitsisi tapahtua kamalimmassa kiireessä. Kuitenkin vain 5 kirjastotyöntekijää vastasi. Kaikki vastaukset olivat eri toimipisteistä tai ainakin eri osastoilta, joten ilmeisesti kukin vastaus edusti toimipisteensä yleistä linjaa. Ehkäpä siis saatetekstiin olisi pitänyt ilmaista selkeämmin, että kysymykset olivat tosiaan tarkoitettu jokaisen kirjastotyöntekijän erikseen vastattavaksi.

Saimme vastaukset Porin kaupunginkirjaston aikuisten osastolta sekä lasten ja nuorten osastolta, Ruosniemen kirjastolta, Noormarkun kirjastolta ja Pihlavan kirjastolta. Ilman vastausta jäimme Ahlaisten, Käppärän, Reposaaressa ja Sampolan kirjaston osalta.

Saamiemme vastausten perusteella nuorista ollaan kiinnostuttu ja heidän palvelukseensa oli halua ja mielenkiintoa kaikilla osastoilla ja kaikissa toimipisteissä. Kuitenkin suurimmaksi esteeksi joka suunnalla tuntui nousevan tilanpuute. Peruspalvelut voitaisiin järjestää ahtaaseenkin paikkaan, mutta erityistä ajanviettotilaa nuorille on vaikeaa järjestää. Tila rajoittaa myös tapahtumien järjestämistä.

6.2 Tilaongelma

Kysyimme, voitaisiinko nuorille järjestää kirjastoon tila, jossa he voisivat viettää aikaa. Onko kirjaston tehtävä vastaajan mielestä järjestää tällainen paikka nuorille? Kaikissa vastauksissa ilmeni halukkuutta tällaisen tilan järjestämiseen, mutta myös todettiin, ettei se nykyisten tilojen puitteissa ole mahdollista. Kaikissa vastauksissa myönnettiin, että nuoret todellakin tarvitsevat omaa tilaa erotukseksi aikuisista ja lapsista.

Tilan puute tuntui olevan ongelma niin isossa kuin pienissäkin kirjastoissa. Noormarkun kirjastosta harmiteltiin, että tilat siinä toimipisteessä ovat ”auttamattomasti liian pienet jo pelkästään normaaliin kirjastokäyttöön”. Samantyylinen tilanne on myös Ruosniemen kirjastosta, josta vastattiin, että ”pieni kirjasto – suht' äänekäs nuoriso on hankala yhtälö!” Pihlavan kirjasto taas on kokonaan yhtenäistä tilaa, jolloin eri osastojen (lasten ja nuorten osasto, aikuisten osasto, lehtilukusali) välillä ei ole seinätilaa. Etenkin yläkouluikäiset nuoret viettävät paljon aikaa kirjastossa koulupäivien jälkeen. Vaikka nuorille ei olekaan mahdollista järjestää omaa erillistä tilaa, voisivat esimerkiksi sohva tai nojatuolit ”pehmentää” kirjaston tilaa ja yleisilmettä.

Kaupunginkirjaston lasten ja nuorten osastolta vastattiin, että vaikka kirjastossa pitäisikin olla nuorille oma tilansa, olisi ensisijaisesti tärkeämpää voida järjestää edes sellainen tila, jossa voitaisiin vastaanottaa ryhmiä kirjaston aukioloaikana. Tällaista tilaa voisivat kirjastotyöntekijät itse käyttää lasten ja nuorten kanssa häiritsemättä osaston muuta toimintaa ja häiriintymättä siitä. Koska tällaista tilaa ei ole, esimerkiksi kirjavinkkaus tapahtuu kirjaston ollessa auki joko osastolla tai seminaarihuoneessa, joka sijaitsee toisessa kerroksessa hallintokäytävällä, jonne on hankala kulku.

6.3 Tapahtumat

Kysyimme, miten kukin vastaaja kokee voivansa vaikuttaa siihen, että 16 – 19 -vuotiaille olisi enemmän tapahtumia kirjastossa. Tilan puute koettiin tässä isoimmaksi esteeksi, ennen kuin nuorille voidaan mitään järjestää. Kirjasto jo sinällään

on kaikkine nykyisine palveluineen hyvä, mutta nuorilta pitäisi kysyä, mitä juuri he toivovat, jotta heillekin voitaisiin kohdentaa tapahtumia.

Pääkirjaston lasten ja nuorten osastolta vastattiin, etteivät 16 – 19 -vuotiaat nuoret sijoitu suoraan tämän osaston kohderyhmään, mutta heitä ei myöskään erikseen huomioida aikuisten osastolta. Koska kyse on loppupeleissä resursseista, arveltiin lasten ja nuorten osastolta, että tapahtumien järjestämisen aloittaminen tälle kohderyhmälle olisi ehkä helpointa jonkin projektirahan turvin. Nykyisillä resursseilla nuorten edelle menevät aina aikuis-, seniori- ja lapsiasiakkaat.

Lasten ja nuorten osastolta jatkettiin, että nuorille ohjelman järjestäminen käytännössä on haasteellisempaa kuin ennalta saattaisi kuvitella, koska nuoret eivät ole kovin homogeeninen ryhmä. Kirjaston henkilökunnankin ennakoasenne voi osoittautua haasteeksi, sillä tuttujen toimintatapojen muuttaminen vaatii aina perustelua. Tapahtumat, joita ei ole aiemmin järjestetty, vaativat aikansa lunastaakseen paikkansa. Näin on käynyt esimerkiksi Nippori-tapahtuman kohdalla, joka yllätti suosiollaan ja otettiin ohjelmistoon vuotuiseksi tapahtumaksi. Ruosniemenkin kirjastolta todettiin, että ”kirjastoväen tulisi myös voittaa epävarmuutensa”, eli astua oman mukavuusalueen ja totuttujen toimintatapojen ulkopuolelle.

Noormarkun kirjastolta vastattiin, että tapahtumien järjestämistä rajoittaa tilanpuute. ”Mikäli tapahtumia järjestettäisiin, pitäisi osallistujien määrää rajoittaa etukäteen.” Noormarkun kirjastolta todettiin, että tapahtumia järjestettäessä avainsana on yhteistyö eri yksiköiden välillä.

6.3.1 Elokuvailtoja, peli-iltoja

Nuoret toivoivat kyselyn vastauksissa eniten kirjastoon elokuvailtoja. Myös peli-iltoja toivottiin. Kysyimme kirjastotyöntekijöiltä, olisiko näitä mahdollista järjestää. Tila tuntui osoittautuvan tässäkin kysymyksessä haasteeksi. Elokuvailtoja pidettiin jopa ihan mahdollisina tapahtumina, jos niille vain löytyisi tila. Elokuvien näyttäminen vaatii kuitenkin tekijänoikeusasioiden tarkistamista: mitä elokuvia voidaan esittää ja mitä elokuvia kannattaa esittää. Pitäisi myös olla selvillä siitä, millaiset elokuvat nuoria ylipäänsä kiinnostaisivat. Eri kirjastoissa oltiin yhtä mieltä siitä, että

kirjaston ei kannata kuitenkaan yrittää kilpailla elokuvateatterien kanssa, eli elokuvailtojen pitäisi jotenkin poiketa näiden toiminnasta.

Suhtautuminen peli-iltoihin oli vaihtelevaa, mutta jokseenkin positiivista. Tila oli tässäkin ongelma, kaikissa toimipisteissä. Ruosniemen kirjastolta vastattiin, että koska pelikoneita tuntuu löytyvän jo jokaisesta kodista, ei ole varmuutta olisiko peli-illoille kirjastossa tilausta. Pihlavan kirjastosta vastattiin, että idea peli-illoista kuulostaa hyvältä. Lähikirjastossa tosin tulee vastaan tietokoneiden määrä. Noor-markun kirjastosta vastattiin, että mikäli peli-illoilla tarkoitettiin tietokonepelejä, mahdollisuutta ei ole. Jos tarkoitettiin lautapelejä, rajatulla osallistujamäärällä mahdollisuus järjestämiseen olisi. Tällöin tosin tapahtuma pitäisi tilapulan takia järjestää aukioloajan ulkopuolella ja se taas menisi arkena turhan myöhäiseksi.

Kysymyksessä ei oltu eritelty, onko peli-illoissa kyse tietokonepeleistä, konsolipeleistä vai lautapeleistä. Nuorten kyselyn vastauksissa toivottiin näitä kaikkia, kuin myös nuorille yhteistä ajanviettoa ja toimintaa. Koska nykyään lähes kaikkien kodeista löytyy jos jonkinmoisia pelejä, ei peli-illoissa ole välttämättä kyse vaikkapa konsolipelaamisen kokeilun mahdollisuudesta, vaan siitä, että tehdään yhdessä jotain ja vietetään aikaa yhdessä. Hyvin suunniteltuna tähän ei välttämättä vaadita kalliita laitteita, vaan lautapeleilläkin voi saada aikaan viihtyisän tunnelman.

6.4 Tiedotus

16 – 19-vuotiaiden kyselyssä kävi ilmi, että kaikki nuoret eivät välttämättä ole edes tietoisia kaikista kirjaston palveluista tai mahdollisuuksista. Siksi kysyimme kirjastotyöntekijöiltä, miten he parantaisivat tiedottamista nuorille kirjaston palveluista. Kaikissa vastauksissa ilmeni, että koulujen kautta nuorille tiedottamiseen luetaan edelleen eniten. Myös sosiaalisen median mahdollisuuksiin oli herätty, kuitenkin sosiaalisen median yhteisöpalveluista mainitaan vain Facebook ja kirjaston Facebook-sivuilla tiedottaminen.

Lasten ja nuorten osastolta vastattiin, että kirjasto on ollut useana vuotena mukana Oma aika -kalenterissa, joka jaetaan joka vuosi kaikille peruskoulunsa päättäneille. Lisäksi kirjastoon tutustuminen kuuluu ainakin peruskoulun opetussuunni-

telmaan sekä osaan ammatillisia opintoja. Koulutusmahdollisuuksista tippuvien nuorten löytäminen ja heille tiedottaminen on kuitenkin haaste. Läsnäolo nuorten tapahtumissa, kuten messuilla olisi tärkeää. Sellaista ei ole kuitenkaan vielä tehty nuorten osalta, toisin kuin aikuisten ja senioreiden.

Ruosniemen kirjastolta vastattiin, että kirjastoissa pitäisi olla nuorille ”omaa henkilökuntaa”, kuten esimerkiksi pääkaupunkiseudulla osalla kirjastotyöntekijöistä on kirjastoalan koulutuksen lisäksi myös nuorisotyön koulutus. Tällöin tiedotuskin todennäköisesti toimii paremmin, kun nuorten maailma on kirjastotyöntekijöille tutumpi.

6.5 Nuorten huomioiminen

Nuorten huomioonottaminen kirjastopalveluja suunniteltaessa ja nuorten kohtaaminen arjen kirjastonkäytössä tuntuvat olevan taustatyömme mukaan pinnalla olevia teemoja tällä hetkellä kirjastomaailmassa. Kysyimme kirjastotyöntekijöiltä, mitä nuorten huomioonottaminen kirjastossa heidän mielestä on. Vastauksista käy ilmi kaksi kantavaa aihepiiriä: se, että on nuoria kiinnostavaa aineistoa ja se, että nuorilla olisi oma tila kirjastossa.

Aikuisten osaston mielipide oli, että nuorten oma tila rajaisi aineistoa ja erottaisi nuoret lapsista ja taaperoikäisistä. Ruosniemen kirjastolta oltiin samoilla linjoilla. Lisäksi riittävä nuorille suunnatun aineiston määrä ja oma tila sekä nuorten maailman tunteva henkilökunta olisivat tärkeitä asioita nuorten huomioimisessa.

Pihlavan kirjastosta vastattiin, että nuoret on otettava huomioon aineistovalinnoilla ja sillä, että nuorille suunnatut lehdet, elokuvat ja muut nuorten uutuuudet ovat hyvin esillä. Myös Noormarkun kirjastolta vastattiin, että nuorten huomioimista on se, että tarjotaan palveluja, jotka kiinnostavat juuri heitä – ei tosin määritellä tarkemmin, mitä nämä palvelut olisivat käytännössä.

Lasten ja nuorten osaston mukaan 16 – 19 -vuotiaat nuoret ovat asiakkaana täysin tasa-arvoisessa asemassa muiden asiakasryhmien kanssa. Todennäköisesti lasten ja nuorten osastolla heitä saatetaan palvella hieman avuliaammin kuin muilla osastoilla ja toisaalta nuorten on ehkä helpompi asioida juuri lasten ja nuorten

osastolla sen takia, että tämä osasto on heille lapsuudesta ja kouluvierailuista jo tuttu.

7 Yhteenveto

16 – 19 -vuotiaiden porilaisten nuorten kyselyä suunnitellessamme pohdimme yhdessä Porin kaupunginkirjaston informaattikon Elise Nuotion kanssa, miten voisimme parhaiten tavoittaa tämän ikäryhmän nuoria vastaamaan kyselyymme. Arvelimme ennalta sen olevan haasteellista. Siksi se myös osoittautui – mainosjulistista, Facebook-linkeistä ja suoraan nuorten kotiin lähetetyistä vastauspyynnöistä huolimatta. Porin kaupunginkirjastossa ei ollut aiemmin järjestetty vastaavalle kohderyhmälle kyselyä, joten ainakin opimme sen, että vastaisuudessa kyseiselle kohderyhmälle kyselyiden markkinointi on tehtävä toisella tavalla.

Vastauksista ilmeni, että suurin osa vastaajista käyttää useimmiten pääkirjaston palveluja, vaikka oma lähikirjasto olisikin jokin muu. Kirjastoon oltiin yleisesti ottaen tyytyväisiä: kirjasto sai positiivista palautetta palvelun nopeudesta, ystävällisyydestä ja laadukkuudesta. Kirjaston ilmapiiriä ja tunnelmaa keuhuttiin, ja suurin osa vastaajista kertoi kokevansa olevansa tervetullut kirjastoon.

Vastausten perusteella nuoria kiinnostivat perinteiset kirjastopalvelut, kuten aineiston lainaaminen, lukeminen ja kirjastossa rauhassa opiskelu. Monissa vastauksissa ilmeni näiden lisäksi toiveita nuorten omalle tilalle kirjastoon. Nuoret tahtoisivat oman tilan, jossa he voisivat viettää aikaa ja tavata muita oman ikäisiään nuoria. Kysyimme Porin kirjastojen työntekijöiltä, olisiko tähän toiveeseen mahdollista vastata. Kaikista kirjastotyöntekijöiden vastauksista välittyi, että tähän tarpeeseen on halukkuutta puuttua, mutta mahdollisuudet siihen ovat rajalliset, koska vanhoissa kirjastorakennuksissa ei ole tilaa, jota voisi lohkaista nuorten käyttöön. Kuitenkin kirjastotyöntekijöiden mielestä nuoret ansaitisivat oman tilansa kirjastoon erotukseksi lasten ja aikuisten osastoista.

Nuoret toivoivat myös tapahtumia, joita olisi kohdennettu enemmän juuri heidän ikäluokkaansa ajatellen. Nykyisellään 16 – 19 -vuotiaille ei järjestetä juuri mitään tapahtumia kirjastossa. Monissa vastauksissa toivottiin erityisesti elokuva- ja peli-iltoja. Kirjastotyöntekijöiden mielestä nämä olivat hyviä ideoita, mutta tässäkin kohdalla tila aiheuttaa rajoitteita. Kuitenkin, mikäli tila näille tapahtumille löytyisi ja esimerkiksi elokuvien tekijänoikeuksista päästäisiin selvyteen, voitaisiin tällaisia tapahtumia mielellään järjestää.

Kirjastossa oltiin kiinnostuneita palvelemaan nuoria asiakkaita, mutta ei olla ehkä aivan varmoja siitä, millaista palvelua nuoret tahtovat. Nuorten toivottiin ilmaisevan toiveitaan hanakammin. Nuorten kohtaaminen vaatisi myös kirjastotyöntekijältä nuorten kulttuurin tuntemusta.

Nykyisin korostetaan paljon yhteistyön merkitystä ja siksi kirjaston olisi hyvä yrittää luoda yhteyksiä nuorisotoimen sekä muiden nuorten kanssa toimivien organisaatioiden kanssa. Yhteistyö voisi tuoda kaikille osapuolille etuja. Esimerkiksi kirjastot saisivat tietää enemmän nuorten kulttuurista sekä kiinnostuksenkohteista ihan koelman kehittämisenkin kannalta. Lisäksi toiminnot, jotka häilyvät jossakin nuorisotoimen ja nuorten kirjastopalvelujen välimaastossa voisivat olla yhdessä näiden kahden organisaation järjestämiä.

Koska nykyisellä henkilökunnalla ei välttämättä ole kiinnostuksesta huolimatta aikaa kehittää nuorten kirjastopalveluja, olisi ehkä parempi palkata oikeanlaisen asenteen omaava henkilö, joka pystyisi keskittymään täysin palveluiden kehittämiseen ja toteuttamiseen. Näin nuoretkin saisivat ehkä paremmin äänensä kuuluviin kirjastossa, kun siellä olisi henkilö juuri heitä varten.

Kirjastojen puutteelliset tilat ovat yksi suurimmista syistä siihen, miksi nuorille ei ole Porin kirjastoissa niin paljon toimintaa kuin muille ikäryhmille. Siksi siellä nuortenkirjastotyö pääsee kunnolla kukoistukseensa vasta, kun nuorille järjestetään omat tilat juuri esimerkiksi kauppakeskuskirjaston muodossa.

LÄHTEET

- Alameri-Sajama, R. 2007. Nuorten kirjahyllyt: Kirjaston murtovesikokoelma. Teoksessa: Alameri-Sajama, R. (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 120–128.
- Alameri-Sajama, R. 2007. Tervetuloa sitten aikuisina! Nuoret kirjaston asiakkaina. Teoksessa: Alameri-Sajama, R. (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 12–20.
- Baer, T. 2011. Musiikkikirjastopalvelut NYT...: ..tai ainakin pian. Kirjastolehti (3): KirjastoPRO, 7–8.
- Berndtson, M. 2009. Millainen on kirjastomaisema vuonna 2035. [Verkojulkaisu]. Teoksessa: Kekki, K. (toim.) Näkemyksiä tulevaisuuden kirjastomaisemista. Opetusministeriö, 6–7. Saatavana: http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/Kirjastomaisema_2035.pdf
- Dammert, L. 2011. Musiikkia korville. Kirjastolehti (3): KirjastoPRO, 9–10.
- Forsten, M. 2008. Game Point: Konsolipelihuone kirjastossa. Teoksessa: R. Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 72–79.
- Forsten, M. 2008. Pelit ja pelaaminen kirjastossa. Teoksessa: Alameri-Sajama, R. (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 53–71.
- Entressen kirjasto. 2011. Mikä on iPad- ja älypuhelinpaja? [Blogimerkintä]. [Viitattu 1.11.2011]. Saatavana: <http://entressenkirjasto.fi/entressenkirjasto/2011/09/25/mika-on-ipad-ja-alypuhelinpaja/>
- Guidelines for Library Services: For Young Adults. 2006. [Verkojulkaisu]. IFLA. Saatavana: <http://archive.ifla.org/VII/s10/pubs/ya-guidelines-en.pdf>
- Haavisto, T. 2009. [Verkojulkaisu]. Teoksessa: Kekki, K. (toim.) Näkemyksiä tulevaisuuden kirjastomaisemista. Opetusministeriö, 11–13. Saatavana: http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/Kirjastomaisema_2035.pdf
- Harju, E. 2009. [Verkojulkaisu]. Teoksessa: Kekki, K. (toim.) Näkemyksiä tulevaisuuden kirjastomaisemista. Opetusministeriö, 14–15. Saatavana: http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/Kirjastomaisema_2035.pdf

- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Hokka-Ahti, R. 2009. Nuorille kirjasto on tärkeä. Kirjastolehti (3), 18–19.
- Jussila, V. 2009. Ihmisten tila eikä kirjojen varasto. Kirjastolehti (3), 12–14.
- Jäppinen, E. 2007. Erilaisia kirjastonkäyttäjiä?: Pointti on nuorten oma paikka. Teoksessa: Alameri-Sajama, R. (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 12–20.
- Karhula, P. 2009. Teoksessa: Kekki, K. (toim.) Näkemyksiä tulevaisuuden kirjastomaisemista. Opetusministeriö, 20–28. Saatavana: http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/Kirjastomaisema_2035.pdf
- Kekki, K. 2011. Ministeriön kansallisten kirjastolinjausten tavoitteet ja vaikutukset. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Verkojulkaisu]. Saatavana: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/Ministerixn_kansalliset_kirjastolinjaukset.pdf
- Koivu, I. 2010. Vaadimme muutosta! Nuorkirjastolaiset uutta kirjastoa rakentamassa. Kirjastolehti (6), 12-14.
- Leisti, M., Marsio L. 2008. Metropolin sykkivä sydän. [Verkojulkaisu]. Helsinki. Saatavana: <http://www.hel2.fi/ajankohtaista/keskustakirjasto/kirjasto.pdf>
- Leppinen, S. 2009. Nuorten elokuvat kirjastossa: Laadukkuutta ja vaihtoehtoja. Teoksessa: Alameri-Sajama, R. (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 113–119.
- Mäkinen-Laitila S. 2009. Mediakasvatus ammattikorkeakoulujen kirjastoalan ope- tuksessa. Teoksessa: S. Verho (toim.) Mediakasvatus kirjastossa. Helsinki: BTJ Kustannus ja Suomen kirjastoseura, 115–134.
- Naumanen, M. 2009. Uusi Kouvola, uusi kirjasto, uusi media: käytännön koke- muksia kirjaston ja koulun mediakasvatusyhteistyöstä. Teoksessa: Verho, S. (toim.) Mediakasvatus kirjastossa. Helsinki: BTJ Kustannus ja Suomen kirjasto- seura, 152–166.
- Nummela, M. 2009. [Verkojulkaisu]. Teoksessa: Kekki, K. (toim.) Näkemyksiä tulevaisuuden kirjastomaisemista. Opetusministeriö, 11–13. Saatavana: http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/Kirjastomaisema_2035.pdf

- Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015: yleiset kirjastot, kansalliset strategiset painoalueet. 2009. [Verkkajulkaisu]. Helsinki. Opetusministeriön julkaisuja 32. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm32.pdf?lang=fi>
- Palonen, A. 2011. Kirjastonhoitaja. Porin kaupunginkirjasto – Satakunnan maakuntakirjasto. Haastattelu 21.10.2011.
- Pelit. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Espoo: Espoon kaupunki. Saatavana: <http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;17273;17362;17370;17381;64265>
- Pennanen-Virhiä, M. 2011. Asiakaspalvelupäällikkö. Porin kaupunginkirjasto – Satakunnan maakuntakirjasto. Haastattelu 21.10.2011.
- Pitko, P. 2011. Kirjastonhoitaja. Porin kaupunginkirjasto – Satakunnan maakuntakirjasto. Haastattelu 21.10.2011.
- Silvonen, M. 2011. Oulunkylän kirjasto uudistui [Blogimerkintä]. [Viitattu 31.10.2011]. Saatavissa: <http://silvonen.blogspot.com/2011/01/oulunkylan-kirjasto-uudistui.html>
- Toppari, M. 2011. Nuorisotyön koordinaattori. Helsingin kaupunginkirjasto. Haastattelu 15.9.2011.
- Trivett V., Johnson, R. 2011. 12 Jobs That Will Vanish From the Workforce Completely. Business Insider. Saatavana: <http://www.businessinsider.com/jobs-that-will-not-exist-in-the-future-2011-8#>
- Vaahtera, N. 2011. Kirjastovirkailija. Porin kaupunginkirjasto – Satakunnan maakuntakirjasto. Haastattelu 21.10.2011.

LIITTEET

LIITE 1 Haastattelurunko Porin kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenosaston, lehti- ja musiikkiosaston sekä aikuisten osaston työntekijöille

Johanna Mattila, Päivi Salminen

Haastattelukysymyksiä Porin kirjaston kirjastotyöntekijöille

(Kysymyksissä mainituilla nuorilla tarkoitetaan 16-19 -vuotiaita nuoria.)

Millaisia nuoria kirjastossa käy? (enemmän poikia vai tyttöjä, minkä ikäisiä eniten, yms.)

Kuinka paljon 16 -19 -vuotiaita nuoria käy kaupunginkirjastolla päivittäin (suunnilleen)? Entä lähikirjastoissa?

Paljonko aikaa nuoret viettävät kirjastossa (arvio)?

Mitä nuoret tekevät kirjastossa?

Millaista toimintaa kirjasto järjestää nuorille?

Miten nuoret suhtautuvat kirjastoon?

Miten kirjaston henkilökunta suhtautuu nuoriin kirjastossa? (Tuntevatko kirjastotyöntekijät kirjastonsa nuoret asiakkaat? Antaako henkilökunta nuorille positiivista huomiota?)

Miten muut kirjaston asiakkaat suhtautuvat nuoriin asiakkaisiin kirjastossa?

Esittävätkö nuoret toiveita kirjaston palvelujen suhteen? Minkälaisia useimmiten?

Millaista yhteistyötä tehdään toisen asteen oppilaitosten kanssa?

Missä määrin nuoret huomioidaan kirjaston palveluita suunniteltaessa?

Millaisia visioita ja ideoita Porin nuortenosaston työntekijöillä tällä hetkellä on nuortenkirjastotoiminnan kehittämiseen (sellaisia, joita ei ole vielä toteutettu)

LIITE 2 Kyselylomake nuorille**Kysely kirjaston palveluista 16-19-vuotiaille porilaisille****1) Ikä: ***

16 v. 17 v. 18 v. 19 v.

2) Sukupuoli: *

Mies Nainen

3) Kaupunginosa, jossa asut: ***4) Opiskelupaikka: ***

Lukio

Ammatillinen oppilaitos

Muu, mikä?

En opiskele

5) Kuinka usein käyt kirjastossa? *

Lähes joka päivä

1-2 kertaa viikossa

1-2 kertaa kuukaudessa

1-4 kertaa vuodessa

En käy kirjastossa, miksi?

6) Mitä kirjastoa käytät useimmiten? (Voit valita usean kohdan.) *

Pääkirjasto

Ahlaisten kirjasto

Keskussairaalan kirjasto

Käppärän kirjasto

Noormarkun kirjasto

Pihlavan kirjasto

Reposaaaren kirjasto

Ruosniemen kirjasto

Sampolan kirjasto

Kirjastoauto

7) Lähikirjastosi: *

- Pääkirjasto
- Ahlaisten kirjasto
- Keskussairaalan kirjasto
- Käppärän kirjasto
- Noormarkun kirjasto
- Pihlavan kirjasto
- Reposaaaren kirjasto
- Ruosniemen kirjasto
- Sampolan kirjasto
- Kirjastoauto

8) Mitä yleensä teet kirjastossa? (Voit valita useammankin kohdan.) *

- Lainaan / palautan
- Luen
- Kuuntelen musiikkia
- Teen koulutehtäviä
- Käytän tietokonetta
- Pelaan pelikonsolilla
- Etsin tietoa
- Käyn tapahtumissa
- Tapaan kavereita
- Vietän aikaa
- Muuta, mitä?

9) Millaiset kirjaston mahdolliset palvelut kiinnostavat sinua? (Voit valita useammankin vaihtoehdon.) *

- Aineiston lainaaminen
- Kirjojen ja/tai lehtien lukeminen
- Kirjavinkkaus
- Valo- ja videokuvausvälineiden lainaus
- Askartelu yhdessä
- Kiipeilyseinä
- Lautapeliä pelaaminen
- Mahdollisuus kuunnella paikallisten bändien demoja
- Nettikoneet
- Pelikonsolit
- Ajanviettotila, jossa esimerkiksi sohvia ja kahviautomaatti
- Editointitilat
- Esiintymislava, jolla voi esiintyä esimerkiksi paikallisia bändejä
- Hiljainen opiskelutila
- Soitto- ja harjoitteluhuone, jossa mahdollisuus käyttää erilaisia soittimia
- Elokuvaillat
- Musiikki-illat
- Urheiluotteluiden katsominen
- Tapahtumat, joihin voit osallistua itse joko esiintymällä tai osallistumalla järjestelyihin
- Valokuvanäyttely, jossa on esillä nuorten ottamia kuvia
- Jokin muu, mikä?

19) Kiitos vastauksistasi! Jos haluat osallistua arvontaan, kirjoita alla olevaan kenttään nimesi, osoitteesi ja puhelinnumerosi. Henkilötietoja ei liitetä kyselyn vastauksiin. Mikäli et halua osallistua arvontaan, laita tähän kohtaan viiva. *

LIITE 3 Kirjastotyöntekijöiden sähköpostikysely

Hei,

Olemme tehneet nuorille suunnatun kyselyn perusteella kysymyksiä kirjaston henkilökunnalle. Näissä kysymyksissä nuorilla tarkoitetaan 16 – 19 -vuotiaita. Vastaathan oman kirjastosi näkökulmasta. Toivomme, että vastaisit niihin 1.12. mennessä ja lähettäisit osoitteeseen Kiitos!

Terveisin

Johanna Mattila & Päivi Salminen

1. Missä Porin kirjastossa työskentelet ja mitkä ovat vastuualueesi (millä osastolla työskentelet)?
2. Voitaisiinko nuorille järjestää kirjastoon tila, jossa he voisivat viettää aikaa? Kuuluuko kirjaston sinusta järjestää tällainen paikka nuorille?
3. Miten vaikuttaisit siihen, että 16– 19 -vuotiaalle olisi enemmän tapahtumia kirjastossa?
4. Olisiko kirjastossa mahdollista järjestää elokuvailtoja?
5. Voisiko kirjastossa järjestää peli-iltoja?
6. Millä tavalla parantaisit tiedottamista nuorille kirjaston palveluista?
7. Mitä nuorten huomioon ottaminen on mielestäsi kirjastossa?

LIITE 4 Mainoksia nuorten kyselystä

Elokuvailtoja?

Hei, sinä 16-19-vuotias porilainen!

Soittimien lainausta?

Kerro millaisen kirjaston juuri sinä haluat.

Studio? pori.fi/kirjasto

Osallistu kyselyyn kirjaston nettisivuilla ja kerro millainen on sinun unelmiesi kirjasto.

Valokuvausvälineitä?

Arvomme osallistujien kesken kolme 30 euron lahjakorttia kirjakauppaan.

Lisää tapahtumia?

Täh, ai kirjastossako?

**Kyllä, juuri siellä voi tulevaisuudessa
esimerkiksi olla mahdollisuus
katsoa lätkämatsit isolta screeniltä,
jammailla musiikki-illoissa
tai lainata vaikka järkkärikameran!**

Oletko 16-19-vuotias?

**Osallistumalla kyselyyn
kirjaston nettisivuilla
voit kertoa meille mikä näistä
ja monista muista palveluista
kiinnostaa **juuri sinua.****

**Viisi minuuttia
ja samalla osallistut **arvontaan.**
Palkintoina on **kolme 30 euron lahjakorttia**
kirjakauppaan!**

pori.fi/kirjasto

Elokuvailtoja?
Soittimien lainausta?
Lisää tapahtumia?

Vastaajien kesken arvomme
kolme 30 euron lahjakortti
kirjakauppaan.

Hei, sinä **16-19-vuotias**
porilainen!

Kerro, millaisen kirjaston juuri sinä haluaisit?

Kirjastossa käyminen ei tarkoita pelkkää kirjojen pläramistä.
Nyt voit **helposti** kertoa mielipiteesi vastaamalla kyselyyn kirjaston
nettisivuilla.

pori.fi/kirjasto

Elokuvailtoja?

Hei, 16-19-vuotias porilainen!

**Kerro meille,
millaisen kirjaston juuri sinä haluaisit?**

Soittimien lainausta?

**Kirjastossa käyminen ei ole pelkkää kirjojen pläräämistä.
Vastaamalla kyselyyn voit kertoa meille mitä juuri sinä
haluaisit tehdä kirjastossa.**

**Helppoa ja nopeaa! Lisäksi vastaajien kesken arvomme
kolme 30 euron arvoista lahjakorttia kirjakauppaan!**

Lisää tapahtumia?

**Kyselyyn löydät:
pori.fi/kirjasto**

